



GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Föräldrasamverkan i förskolan

En kvalitativ intervjustudie om pedagogers syn på föräldrasamverkan

Pia Lundström och Anna Samuelsson

Examensarbete inom lärarprogrammet

Handledare: Anette Karlsson

Rapportnummer: Ht06 2480-01



Abstract

Examinationsnivå: 41-60 p

Titel: Föräldrasamverkan i förskolan – En kvalitativ intervjustudie om pedagogers syn på föräldrasamverkan

Författare: Pia Lundström och Anna Samuelsson

Termin och år: Höstterminen 2006

Institution: Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningen

Handledare: Anette Karlsson

Rapportnummer: Ht06 2480-01

Nyckelord: Förskolan, föräldrasamverkan, föräldrakontakt, föräldrainflytande, föräldramedverkan

Syfte och frågeställningar:

Huvudsyftet för vår studie är att undersöka hur verksamma inom förskolan ser på föräldrasamverkan. I förskolans läroplan fastslås att förskolan ska samarbeta med hemmet. Vi är intresserade av att se om det finns någon konflikt mellan vad förskolans läroplan säger och hur det faktiskt upplevs i den pågående verksamheten. Vi har utgått från följande frågeställningar:

1. Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan?
2. Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?
3. Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?

Metod:

Vi har genomfört en kvalitativ studie, där vi har intervjuat pedagoger inom förskolan om deras syn på föräldrasamverkan. Frågorna har varit öppna till sin karaktär och intervjuerna spelades in på band för att sedan transkriberas. Därefter analyserade och tolkade vi intervjuvarerna. Intervjuerna kategoriserades utifrån våra frågeställningar.

Resultat:

Vår studie visar att pedagogerna menar att föräldrasamverkan kan betyda olika former av föräldrakontakt, föräldrainflytande och föräldramedverkan. Beroende på vilken form man talade om såg man föräldrasamverkan som mer eller mindre betydelsefullt. Pedagogerna såg föräldrakontakten som den viktigaste formen. En tydlig gräns sattes upp för hur långt föräldrarnas inflytande fick lov att sträcka sig. Främsta hindret för en fungerande samverkan menade pedagogerna låg hos föräldrarna och deras brist på tid. Resultatet från vår studie stämmer in på tidigare forskning som visar att det kan finnas en konflikt mellan vad pedagogerna menar är förskolans mål och uppdrag, och vad föräldrarna förväntar sig av förskolan. Men vi har också sett att pedagogerna försöker hitta vägar för att komma runt de hinder som finns.

Förord

Att skriva ett examensarbete innebär att vara delaktig i en lång process med intensivt kunskapssökande och skrivande innan den slutliga produkten tar form. Under hela processen har vi arbetat tillsammans och haft varandras fulla förtroende att på eget initiativ söka ny relevant kunskap. Av praktiska skäl har vi delat upp skrivandet mellan oss för att senare bearbeta den slutgiltiga utformningen gemensamt.

Ett stort tack till alla de verksamma inom de berörda förskolorna som tog sig tid att ta emot oss i den pågående verksamheten. Utan deras engagemang skulle inte vår studie vara möjlig att genomföra.

Ett stort tack vill vi också rikta till vår handledare Anette Karlsson, Sociologiska institutionen, för ett hjälpsamt bemötande och en god vägledning vid alla möjliga och omöjliga tidpunkter.

Sist, men inte minst, vill vi även passa på att tacka våra familjer som stöttat oss på många sätt under skrivprocessen.

Vi hoppas att läsaren av den här rapporten ska finna den lika intressant och givande som vi har tyckt att det varit att skriva den.

Trevlig läsning!

/Pia & Anna

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund till vårt val av ämne	2
1.2 Syfte och frågeställningar.....	4
Syfte	4
Frågeställningar	4
1.3 Begreppsförklaringar.....	5
2. Litteraturgenomgång	6
2.1 Kort historisk tillbakablick.....	6
2.2 Förskolans läroplan, Lpfö 98	7
2.3 Utvecklingsekologi.....	8
2.4 Förutsättningar för föräldrasamverkan.....	9
2.5 Argument för föräldrasamverkan	10
2.6 Yrkesprofessionalitet - föräldrasamverkan	11
3. Metod.....	15
3.1 Val av metod	15
3.2 Undersökningsgrupp	16
3.3 Genomförande	17
3.4 Analysmetod.....	18
3.5 Forskningsetik	18
3.6 Studiens kvalitet	18
4. Resultat.....	20
4.1 Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan? ..	20
Möten och samtal	20
Information.....	21
Att få vara med och bestämma.....	21
Olika former av hjälp	22
Olika gemensamma aktiviteter.....	22
Besök i verksamheten.....	23
Slutsats	23
4.2 Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?.....	24
Slutsats	25
4.3 Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?	25
Slutsats	27
5. Diskussion	28
5.1 Resultatdiskussion.....	28
Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan?	28
Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?.....	29
Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?	31
5.2 Metoddiskussion.....	33
5.3 Sammanfattande slutsatser och slutdiskussion.....	35
5.4 Förslag till fortsatt forskning.....	37
Referenslista.....	38
Bilaga A: Missiv.....	40
Bilaga B: Intervjuguide	41

1. Inledning

1.1 Bakgrund till vårt val av ämne

Ambitionerna med examensarbetet inom lärarutbildningen är höga – det ska präglas av en kritisk och medveten attityd till både teoretiskt och praktiskt innehåll. Dessutom skall det leda fram till kunskap som har relevans för det kommande yrkeslivet (Johansson & Svedner, 2001). Under de år som vi gemensamt följts åt på lärarprogrammet har vi stött på flera ämnen som vi kände att det skulle vara intressant att fördjupa sig inom, men när det var dags att välja ut ett av dessa blev det svårare. Vad hade vi fått upp ett särskilt intresse för? Vad tyckte vi var så viktigt att vi ville ägna de sista tio veckorna av vår lärarutbildning åt just det?

Att fördjupa sig i något som rör förskolan som institution var i och för sig ett enkelt val eftersom vi båda har en inriktning mot de tidiga åldrarna. När vi tittade efter i vårt kunskapsmässiga bagage kunde vi konstatera att vi har en hel del med oss ut i yrkeslivet som behandlar hur vi ska nå läroplanens mål beträffande barns utveckling och lärande. Vi har kunskaper så väl inom den tidiga tal-, läs- och skrivutveckling, som inom matematikens värld. En större osäkerhet kände vi när vi diskuterade hur man realiserar läroplanens mål med avseende på föräldrasamverkan, detta trots att vi har berört ämnet i inriktningen ”Barn och ungas uppväxtvillkor, lärande och utveckling”. Att vi dessutom har olika erfarenheter med oss från dels den verksamhetsförlagda utbildningen, men också i egenskap av förälder, av hur föräldrasamverkan kan se ut var också en bidragande orsak till vårt val av ämne att fördjupa oss inom. Vilka tankar har egentligen verksamma inom förskolan kring föräldrasamverkan? Finns det någon konflikt mellan vad förskolans styrdokument säger och hur det faktiskt upplevs i den pågående verksamheten? Har föräldrarna någon plats i förskolan? Vi kände att vi hade mött många duktiga pedagoger som arbetade utifrån läroplanen, men utifrån vilket skäl gjorde de det? Genom att få syn på hur verksamma inom förskolan tänker om föräldrasamverkan menar vi att vi kan skapa en grund för våra egna tankar kring föräldrasamverkan, och på så sätt få en bra bas att stå på när vi nu snart ska börja arbeta inom förskolan.

När man får frågan om varför man väljer att arbeta med de yngre barnen är det lätt att utan egentligen tänka efter, direkt svara att man gör det för att man tycker om att arbeta med barn. Men förskolans uppdrag innebär så mycket mer än att ”bara” skapa en meningsfull verksamhet för barnen. I vårt uppdrag ingår dessutom att respektera föräldrarna och att ansvara för att relationen mellan förskola och hem utvecklas till ett gott samarbete. Att se till att föräldrarna upplever att de är välkomna till förskolan och att de känner sig delaktiga i vad barnen gör på dagarna är en viktig uppgift. Redan i början av förskolans läroplan, Lpfö98, fastslås det att förskolan ska samarbeta med hemmen.

I samarbete med hemmen skall barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedborgare främjas.

(Utbildningsdepartementet, 1998, s. 8)

Vidare kan vi läsa att samarbetet syftar till att stödja barnet i sin utveckling.

Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.
(Utbildningsdepartementet, 1998, s. 8)

Läroplanen markerar dessutom vikten av att samarbeta med hemmen genom att i en egen del förklara närmare vad samarbetet avser.

Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.
(Utbildningsdepartementet, 1998, s. 15)

Man kan tycka att det borde vara oproblematiskt att vara ansvarig för att det skapas ett nära och förtroendefullt samarbete med föräldrar eftersom både pedagoger och föräldrar är intresserade av att barnen har det så bra som möjligt. Men vid närmare eftertanke inser man att det kan uppstå situationer som komplicerar arbetet. Likaväl som man inte kan, eller ska, se barnen som en homogen grupp kan man inte heller förutsätta att föräldragruppen är enhetlig – föräldrarna har olika värderingar och de lever under olika materiella villkor (Flising, Fredriksson & Lund, 1996, s.15).

Ingegerd Tallberg Broman, professor i pedagogik vid Malmö högskola, menar att det finns ett inbyggt dilemma i föräldrasamverkan. Det uppstår lätt konflikter när man försöker ge föräldrarna mer delaktighet och makt, samtidigt som man försöker stärka lärarnas professionalitet (1998, s. 22). Pedagogerna ser verksamheten utifrån vilka mål förskolans läroplan sätter upp och dessa kanske inte alltid stämmer överens med föräldrarnas förväntningar. Att det dessutom är pedagogens ansvar att överbrygga eventuella svårigheter och hinder innebär att det hela blir ett delikat uppdrag men inte desto mindre viktigt att genomföra om man betänker vilken betydelse samarbetet har för barnets utveckling. Gunilla Fredriksson, universitetslektor vid Linköpings universitet, refererar till den utvecklingsekologiska teorin när hon säger att ”En förskolas möjligheter att på ett positivt sätt bidra till barns utveckling ökar om relationerna mellan föräldrar och personal utmärks av ömsesidighet, maktbalans och känslomässig värme. Enligt Bronfenbrenner måste föräldrarna tycka att förskolan fungerar på ett bra sätt för att barn ska ha det bra i förskolan.” (Fredriksson, 1991, s. 91).

Föräldrasamverkan är ett komplext område som kan rymma många olika aspekter, allt ifrån konkreta idéer om hur man utformar information till att se det i ett större samhälleligt sammanhang där man diskuterar föräldrasamverkan ur ett demokratiperspektiv. Vi valde att fokusera på vilken innebörd begreppet kan ha bland verksamma inom förskolan eftersom vi är övertygade om att det speglar vilken inställning till föräldrasamverkan man har och hur man sedan väljer att arbeta med det i förskolan.

Vår förhoppning med denna studie att det ska ge läsaren ny kunskap och nya insikter om hur man kan resonera kring begreppet föräldrasamverkan och att detta också ska utmytna i en reflektion kring sina egna föreställningar. Vi tror att arbetslagen på en förskola skulle kunna nyttja studien under till exempel en arbetsplatsträff då man ska diskutera hur verksamheten kan utvecklas i avseende på just föräldrasamverkan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syfte

Huvudsyftet för vår studie är att undersöka hur verksamma inom förskolan ser på föräldrasamverkan. Vi är intresserade av att se om det finns någon konflikt mellan vad förskolans styrdokument säger och hur det faktiskt upplevs i den pågående verksamheten. Är läroplanens mål möjliga att uppfylla utifrån den vardagliga verksamhet som pedagogerna möts av?

Frågeställningar

4. Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan?
5. Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?
6. Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?

1.3 Begreppsförklaringar

Genom att definiera ett antal begrepp som vi ser som centrala i vårt arbete, är vår förhoppning att läsaren ska få en förståelse för hur vi tolkar begreppet föräldrasamverkan och därmed göra arbetet lättare att följa. Annika Ullman påpekar ”Att sammanföra begrepp med dess betydelser, förändrar kanske inte världen, men det gör den möjlig att tala om.” (1987, s. 6).

Det övergripande begreppet vi kommer att använda oss av är föräldrasamverkan. När det gäller föräldrasamverkan har vi valt att använda oss av skolverkets definition, ”Föräldrasamverkan är *all kontakt* mellan hemmet och förskolan, både den dagliga kontakten vid lämning och hämtning av barnet och den organiserade kontakten vid föräldrasamtal, föräldramöten och föräldramedverkan av olika slag i verksamheten” (Skolverket, 1998, s. 57). Vi har också valt att lägga samma betydelse i begreppet föräldrasamarbete som i föräldrasamverkan.

Under begreppet föräldrasamverkan ser vi sedan ett antal smalare begrepp, så som föräldrakontakt, föräldrainflytande, föräldrapåverkan och föräldramedverkan.

Föräldrakontakt ser vi som dels informella möten, som den dagliga kontakten mellan hemmet och förskolan, och dels de mer formella mötena, så som utvecklingssamtal och föräldramöten. Föräldrakontakt kan även vara olika typer av skriftlig information.

Föräldrainflytande ser vi som när föräldrarna har något att säga till om inom verksamheten, ett reellt inflytande. Det kan vara när föräldrarna får vara med och bestämma om någon aktivitet som ska göras, vad man ska ha för mat på förskolan eller något liknande. Detta skulle man även kunna kalla för föräldrapåverkan.

Föräldramedverkan ser vi som de gånger då föräldrarna tar steget in i verksamheten och själva är med och arbetar med barnen tillsammans med pedagogerna. Det kan också vara olika typer av handfast hjälp till exempel att laga något trasigt eller att bistå med material som verksamheten kan ha nytta av.

Precis som Fredriksson (1991) så tycker vi att det ligger en svårighet i att bestämma vad man ska kalla de som arbetar i förskolan (s. 8). Vi har valt att benämna både förskollärare och barnskötare för pedagoger även om vi är medvetna om att det finns olika uppfattningar kring om även barnskötare ska benämnas pedagog. Vi gör ingen skillnad på förskollärare och barnskötare i texten om inget annat nämns. Med pedagog menar vi inte rektorer, som ju har mer organisatoriska uppgifter, utan när vi talar om rektorer skrivs detta i texten. Med verksamma inom förskolan menar vi både pedagoger och rektorer.

2. Litteraturgenomgång

I litteraturgenomgången kommer vi att börja med att ge en kort historisk tillbakablick samt en redovisning av vad man idag kan läsa om föräldrasamverkan i förskolans läroplan, Lpfö 98. Dessa delar ligger som en grund till varför man överhuvudtaget diskuterar föräldrasamverkan. Efter detta kommer vi att redogöra för de teoretiska perspektiv som vi har valt att titta på problemet utifrån, samt vilken tidigare forskning och litteratur det finns inom området.

Genomgående har vi funnit förhållandevis lite tidigare forskning när vi sökt litteratur inom området föräldrasamverkan i förskolan. Den litteratur vi funnit har ofta haft sitt fokus på förhållandet mellan hem och skola samt med en tyngdpunkt på hur man kan göra. Tidigare forskning om hur pedagoger ser på begreppet föräldrasamverkan har varit svårare att finna.

2.1 Kort historisk tillbakablick

I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet växte det fram två typer av barnomsorg – barnkrubbor och barnträdgårdar. Barnkrubborna var en form av social hjälpverksamhet där syftet delvis var att göra något åt de fattigas levnadsförhållanden. Barnkrubborna hade hand om barn till fattiga familjer där mammorna förvärvsarbetade. Barnträdgårdarna däremot hade en pedagogisk målsättning med sin verksamhet och den riktade sig till barn från mer välbärgade familjer. Föräldrainsflytandet i båda dessa former var i högsta grad begränsat och man såg på föräldrarna som informationsmottagare (Ivarson Jansson, 2001; Persson, 1991). De föräldramöten man hade riktade sig endast till barnens mammor och från barnomsorgens sida fanns det ett stort intresse av att uppfostra både barnen och mammorna (Socialstyrelsen, 1988, s. 15).

När socialdemokraterna fick riksdagsmajoritet i Sverige 1932 påbörjades arbetet med att skapa det nya folkhemmet. Tanken med det nya folkhemmet var att varje individ skulle kunna utvecklas efter sina förutsättningar samtidigt som man skulle skapa ett socialt skyddsnät för individen. Alva Myrdals vision var att barnomsorgen skulle byggas ut för att stödja de kvinnor som ville förvärvsarbeta samtidigt som de hade små barn. Den nya barnomsorgen skulle vara en syntes mellan barnkrubban och barnträdgården och den skulle dessutom utgå från samhällets sociala åtaganden istället för som tidigare välgörenhet och filantropi (Persson, 1991; Vallberg Roth, 2002). Myrdal ansåg inte att föräldrarna skulle få något reellt inflytande över verksamheten, men ansåg ändå att kontakten med hemmen var viktig (Socialstyrelsen, 1988, s. 15).

Barnstugeutredningens tillkomst 1972 är en viktig milstolpe i barnomsorgens historia då det var första gången som begreppet förskola användes som gemensam benämning för daghem och lekskola (Persson, 1991, s. 40). I utredningen lyfte man fram relationen mellan föräldrarna och de anställda på förskolan som något viktigt. Genom konkreta förslag, så som att låta förskolor anordna öppet hus och föräldramöten, ville man undvika att relationen mellan föräldrarna och personalen reducerades till att de endast träffades i entrén. Man framhöll att barnen skulle få uppleva hur demokrati fungerade i praktiken genom att se hur föräldrarna hade inflytande över verksamheten (Socialstyrelsen, 1988, s. 16).

Två år efter det att barnstugeutredningen blivit klar, tillsattes familjestödsutredningen, vars uppgift var att se över möjligheten till en utvidgad föräldraförsäkring. Utredningen kom fram till att "Föräldrarnas brist på tid och personalens avvaktande inställning till att släppa ifrån sig makt, var de största problemen." när det gällde föräldrasamverkan.

Familjestödsutredningsgruppen tog sedan initiativet till att starta försöksprojekt i vissa kommuner, som gick ut på att föräldrarna bland annat några dagar per år skulle få medverka i det dagliga arbetet på förskolan (Socialstyrelsen, 1988, s. 17).

Föräldrarna har alltid spelat en roll i förskolan och från förskolans sida har man under en längre tid haft en ambition att samarbeta med hemmet, men detta har i praktiken inte alltid fungerat (Skolverket, 1998, s. 53-59). I olika undersökningar under 1990-talet kom det fram att verksamma inom förskolan och föräldrar såg problem med föräldrasamverkan. Personalen hade svårt att sätta upp riktlinjer för föräldrarnas inflytande. Man tyckte att föräldrarna visst skulle ha inflytande, men var osäker inför hur långt detta inflytande skulle sträcka sig. Från föräldrarnas sida ansåg man att man endast hade inflytande över trivselfrågor och man såg därför sitt eget inflytande som väldigt begränsat (Skolverket, 1998, s. 56-57).

Sammanfattningsvis kan konstateras att tankarna kring föräldrars samverkan med förskola har förändrats genom åren från att bara vara informationsmottagare till att gå mot att föräldrarna ska få ett reellt inflytande över barnets dag.

2.2 Förskolans läroplan, Lpfö 98

Som beskrivits i föregående avsnitt har föräldrarna alltid varit en del av förskolan men deras roll har förändrats. Man ser dem inte längre som informationsmottagare utan man vill nu att de ska få en möjlighet att påverka den verksamhet som bedrivs i förskolan. I dagens läroplan har relationen mellan förskolan och hemmet fått ett eget avsnitt. Relationen lyfts där fram som betydelsefull, och i detta avsnitt kan man läsa att:

Förskolan skall komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen skall därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmet. Föräldrarna ska inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.

(Utbildningsdepartementet, 1998, s. 15)

Vidare i detta avsnitt skriver man att alla som arbetar inom förskolan skall:

- visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer.

(Utbildningsdepartementet, 1998, s.15)

Man tar även upp de skyldigheter gentemot föräldrarna som arbetslaget har och man skriver här att arbetslaget skall:

- föra fortlöpande samtal med barnens föräldrar om barnets trivsel, utveckling och lärande både i och utanför förskolan samt genomföra utvecklingssamtal,

- ge föräldrarna möjligheter att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen
- beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten och
- se till att föräldrarna blir delaktiga i utvärderingen av verksamheten.
(Utbildningsdepartementet, 1998, s. 15-16)

2.3 Utvecklingsekologi

Fredriksson (1991) menar att man har användning för den utvecklingsekologiska teorin när man diskuterar behovet av samarbete mellan pedagoger och föräldrar, ”... det är viktigt för barns utveckling att de olika närmiljöerna inte fungerar som separata världar utan att de binds ihop genom att föräldrar och pedagoger står i nära kontakt med varandra.” (s. 71). Teorin är enligt Fredriksson också användbar när man resonerar kring orsaker till varför samarbetet ibland ändå upplevs som svårt att genomföra.

Den utvecklingsekologiska teorin har utvecklats av utvecklingspsykologen Urie Bronfenbrenner. Kort kan man beskriva ekologi som läran om sambandet mellan människa och miljö. Utvecklingsekologi i sin tur beskrivs av Bengt-Erik Andersson, professor i pedagogik vid Lärarhögskolan i Stockholm, som ett teoretiskt perspektiv som på ett övergripande sätt hjälper oss att synliggöra förhållanden i miljön som påverkar individens utveckling (Andersson, 1986). Modellen ger en god vägledning när man ska tolka och analysera undersökningsresultat och även då man analyserar undersökningens upplägg för att peka på eventuella brister i sin studie (s. 100).

I detta sammanhang känns det även relevant att nämna två grundläggande perspektiv för teorin. Det ena, det fenomenologiska perspektivet, betonar individernas upplevelse av sin egen situation medan det andra, det interaktionistiska perspektivet, ser utveckling som en produkt av samspelet mellan individen och miljön där det råder en ömsesidig påverkan. Sammanfattningsvis leder detta fram till ett systemperspektiv, det vill säga individen och miljön verkar i ett system (Andersson, 1986, s. 18-20). Systemperspektivet innefattar inte bara den omedelbara närmiljön utan omfattar hela samhället. I centrum finns individen och dess olika närmiljöer – mikrosystemet. De olika mikrosystemen är inte oberoende av varandra utan i olika grad utvecklas relationer, länkar, mellan systemen – mesosystemet. ”Ett barns skolprestationer är exempelvis inte endast beroende av vad som sker i skolan utan också av vad som sker i hemmet i form av stöd och uppmuntran eller avsaknad av detta och i vilken utsträckning hem och skola har olika former av kontakter med varandra.” (s. 20). Man talar också om exosystemet – de förhållanden som återfinns utanför individens mikrosystem men som ändå påverkar det, samt makrosystemet – övergripande ideologiska, ekonomiska, historiska och politiska värderingar och förhållanden inom en kultur (s. 28-29).

Bronfenbrenner menar att ”Ju mer kontakter det finns mellan olika närmiljöer – under förutsättning att de stödjer och kompletterar varann vad gäller aktiviteter, roller och sociala relationer – desto större betydelse får det för barnets utveckling.” (Andersson, 1986, s. 27). Vidare hävdar Bronfenbrenner att för att länkarna mellan närmiljöerna, i det här fallet förskolan och föräldrarna, ska bli starka måste det ”finnas ömsesidigt förtroende, maktbalans och känslomässigt varma relationer mellan deltagarna. Om föräldrar och pedagoger förstår, tycker om och respekterar varandra så finns goda förutsättningar att barnet har det bra.” (Fredriksson, 1991, s. 72).

2.4 Förutsättningar för föräldrasamverkan

Vilka är då förutsättningarna för föräldrasamverkan i förskolan? Vi har i denna del valt att redogöra för förutsättningar som vi anser kan ha betydelse för att få samverkan att fungera tillfredsställande för både pedagoger och föräldrar. Förutsättningar för samverkan innefattar i och för sig också flera olika ramfaktorer som styr förskolans verksamhet men i vår studie har vi valt att inte gå närmare in på alla dessa. En förutsättning som vi menar spelar en stor roll, och därför väljer att redogöra separat för under delen "Yrkesprofessionalitet – föräldrasamverkan", är hur pedagogerna själva ser på sin yrkesroll.

Fredriksson (1991) menar att det alltid finns ett behov av samarbete mellan pedagoger och föräldrar och anser att det avgörande för att få samverkan att fungera tillfredsställande är hur motiverade pedagogerna är inför att lägga ner tid och engagemang (s. 13). Förutsättningarna för samarbetet påverkas av en mängd olika faktorer som vi kan upptäcka med hjälp av den utvecklingsekologiska teorin, men en grundförutsättning, understryker Fredriksson, är att föräldrarna faktiskt är intresserade av barnens vardag på förskolan och att pedagogerna i sin tur vill ha ett samarbete med föräldrarna. Pedagogerna har ansvaret för att samarbetet kommer till stånd och de måste vara motiverade utifrån en övertygelse om att det är nödvändigt för att kunna bedriva en verksamhet som utgår från varje enskilt barn. För att föräldrarna ska kunna delta måste pedagogerna uttrycka en önskan om det och att visa att föräldrarna är välkomna. Dessutom påpekar både Fredriksson (1991) och Ferm (1993) att om föräldrarna ska kunna ha åsikter om verksamheten så måste de också få kunskap och regelbunden information om den. Vidare så menar de också att om pedagogerna vill att föräldrarna ska vara med och planera så måste de vara tydliga med vilka möjligheter föräldrarna har att göra det.

En annan viktig aspekt på vilka förutsättningarna är ger Jesper Juul och Helle Jensen (2002) när de skriver att förutsättningarna för föräldrasamverkan skiljer sig åt i förskolan och i skolan (s. 179-180). De uppmärksammar oss på att eftersom "Förskolorna är mycket mindre än skolorna och därmed mer lättöverskådliga för alla parter, och möjligheterna att etablera mer informella och personliga kontakter mellan pedagoger och föräldrar är större" (s. 180). De menar också att en annan orsak till varför det är lättare att skapa en fungerande föräldrasamverkan i förskolan är att föräldrarna ofta har positivare minnen av förskolan än av skolan. Detta gör att föräldrarna möter förskollärarna med större öppenhet än vad de möter lärarna med.

Sven Persson (1991) menar att pedagogernas uppgift är att stötta föräldrarna i föräldraskapet och att den övergripande principen måste vara att pedagogerna är bra på att förstå barnet i förskolan medan det är föräldrarna som är experter på sina egna barn. "Samarbetet mellan föräldrar och personal måste grundas på denna princip, och på ömsesidig respekt, förståelse och kunskap om de båda "världarna"." (s. 129). Christer Ferm (1993) menar att föräldrasamverkan handlar om kommunikation mellan pedagoger och föräldrar och skriver att deras möten måste grundas i att de är bra på olika saker men att de ändå har samma mål, det vill säga att det ska bli så bra som möjligt för barnet (s. 134). Vidare skriver Ferm att om man verkligen vill få "föräldrarna att känna engagemang och delaktighet måste man ge dem ett reellt inflytande." (s. 159).

Ytterligare en förutsättning för föräldrasamverkan är att man som pedagog släpper tanken på att den tid och det engagemang man lägger ner på samarbetet skulle motsvaras av samma mängd hos föräldrarna. Fredriksson (1991) anser att föräldrasamverkan aldrig kan grunda sig på någon millimeterrättvisa utan om pedagogerna ska vara någon slags förebild för barnen

måste de se att ”vuxna visar vägen till och inte bara pratar om begreppen demokrati, jämlikhet, trygghet och solidaritet.” (s. 43).

På en mer övergripande nivå kan vi också se att förutsättningar för föräldrasamverkan även påverkas av politiska ambitioner. Tallberg Broman (1998) menar att det har uppkommit en motsägelsefull situation, där ideologiska och politiska ambitioner strävar efter att ge föräldrarna mer ansvar och makt och där förskolan beskrivs stå i behov av föräldrarnas samarbete och delaktighet men att föräldrarna i sin tur inte alltid klarar av att ta mer ansvar (s. 10). Var gränserna går mellan förskolans ansvar och familjens är otydliga vilket gör att samarbetet mellan hem och förskola kan vara ett problematiskt område i förskolans vardag.

Beträffande föräldrars inställning till att utöva inflytande i förskolan har Ewa Ivarson Jansson (2001) i sin avhandling sett att 86 % av de föräldrarna som deltog i studien var positivt inställda till detta. Hon kunde dock se en skillnad i inställningen beroende på förälderns utbildningsnivå. Ju högre utbildning föräldern hade desto mer positiv var man till att ha inflytande i förskolan. Det man ville ha inflytande över var oftast samlingarnas innehåll, olika utflykter, samt förskolans mat. Det framkom också att föräldrarna ville kunna lyfta fram och påverka sådant som de var missnöjda med, till exempel förskolans grundsyn, barngruppens storlek och förskolans lokaler (s.114-115).

2.5 Argument för föräldrasamverkan

Främsta argumentet för föräldrasamverkan är kanske att det faktiskt, som tidigare nämnts, ingår i vårt uppdrag i förskolan. Att samhället uppfattar samverkan mellan förskola och föräldrar som något viktigt förstår man eftersom föräldrasamverkan återkommer i flera olika styrdokument, från nationell nivå med skollag och läroplan, till kommunal och lokal nivå med skolplan respektive arbetsplan. Redan i skollagens första kapitel, Allmänna föreskrifter, anges det att utbildningen ska ske i samarbete med hemmen (SFS nr:1985:1100). Denna allmänt hållna skrivelse förtydligas, som tidigare redovisats, i förskolans läroplan för att sedan bearbetas vidare på kommunal nivå och slutligen konkretiseras ytterligare på den enskilda förskolan. Nyligen har även Myndigheten för skolutveckling fått regeringens uppdrag ”att stödja och inspirera utvecklingen av arbetet med att öka både det vardagliga och det formaliserade inflytandet för barn, elever, studerande och föräldrar i förskola, skola och vuxenutbildning.” (www.skolutveckling.se). På hemsidan refererar man till flera olika forskare samt Statens folkhälsoinstitut som menar att föräldrars inflytande i skolan väger tungt när det gäller effekterna på lärandet. Även om tyngdpunkten på denna forskning ligger inom skolans värld menar vi att detta även kan användas som ett argument för föräldrasamverkan i förskolan. I linje med det livslånga lärandet vill vi påstå att en positiv erfarenhet av föräldrasamverkan i förskolan gör att föräldrarna vill ha ett nära samarbete även med skolan.

Föräldrasamverkan är viktigt inte enbart ur den aspekten att det ingår i vårt uppdrag, utan även sett ur barnens synvinkel. Fredriksson (1991) genomförde en fallstudie där hon beskriver föräldrasamarbetet på en förskoleavdelning. Hon menar att ”ett väl fungerande samarbete mellan förskolan och hemmet har stor betydelse för barnets möjligheter till positiv utveckling i förskolan.” (s. 9). Fredriksson menar att barnen självklart känner av om pedagog och förälder gillar varandra och att detta påverkar om barnet känner sig trygg i förskolan eller inte. Ferm är av samma åsikt även om han ser det utifrån sina erfarenheter från skolans värld.

Han menar att ”Den helhetssyn man får på eleven när både hem- och skola perspektivet finns med, är avgörande för elevens personlighetsutveckling...” (s. 134).

Ullman (1987) påpekar också att samarbetet kring barnen är betydelsefullt eftersom barn som socialiseras i flera system samtidigt möter olika krav och handlingsmönster. Barnen tillägnar sig på så sätt olika värderingar, och genom samarbetet mellan pedagoger och föräldrar blir övergångarna mellan de olika miljöerna smidigare (s. 27).

Ferm (1993) lyfter även fram ett annat argument för en ökad föräldrasamverkan. Han menar att den skolpolitiska debatten tenderar att visa en felaktig bild av hur skolan fungerar idag och att de flesta som har åsikter om skolan yttrar sig utifrån gamla perspektiv och upplevelser. Han ser föräldrarna som ett verktyg för att komma ifrån denna bild och vill bjuda in dem i verksamheten. ”Om vi välkomnar dem och gör dem medvetna om vårt arbete kommer politiker, journalister och andra som deltar i den offentliga debatten att få en ny bild av skolan, eftersom de ofta också är föräldrar.” (s. 137). Vidare anser Ferm att eventuella missförstånd som lätt skulle kunna bli uppförstorade, snabbare skulle kunna redas ut med en utökad föräldrasamverkan och att ett ökat inflytande automatiskt medför ett ökat ansvarstagande och engagemang bland föräldrarna (s. 160).

Ytterligare ett argument Ferm (1993) framför är att föräldrasamverkan ligger i linje med förskolans demokratiprocess. ”Oförmåga att påverka slår tillbaka mot samhället i form av destruktivitet. Människor som inte får vara delaktiga genom att vara konstruktiva och skapande väljer att göra det som är nedbrytande eftersom vi människor inte är skapta för passivitet.” (s. 8).

2.6 Yrkesprofessionalitet - föräldrasamverkan

Vi kommer här att beskriva hur pedagoger kan förhålla sig till föräldrasamverkan utifrån sin yrkesprofessionalitet. Tyngdpunkten i denna del ligger på förskollärare och deras syn på sin yrkesroll. Vi är medvetna om att barnskötare och rektorer kan se på frågan ur ett annat perspektiv, då de delvis har andra arbetsuppgifter. Men tidigare forskning har dock visat på att det finns få skilda uppfattningar mellan förskollärare och barnskötare i fråga om föräldrars inflytande (Ivarson Jansson, 2001, s. 108). Beträffande rektorer så har de ingen daglig kontakt med föräldrarna och vi har därför valt att inte redogöra för det perspektivet. Inledningsvis kommer vi kort redogöra för hur man kan betrakta begreppet professionalitet.

I vardagligt tal har begreppet professionell många olika betydelser. Men när man diskuterar ett yrkes professionalitet är det viktigt att klargöra vad det är man egentligen menar. Gunnel Colnerud och Kjell Granström, docent respektive professor i pedagogik vid Linköpings universitet, menar att en professionell yrkesutövare kännetecknas av att yrket har en gemensam kunskapsbas, en offentlig auktorisation, en yrkesmässig autonomi och en egenkontrollerad yrkesetik (Colnerud & Granström, 2002, s. 15-16). Om vi jämför en förskollärare med dessa kriterier upptäcker vi att alla kraven inte uppfylls och således kan inte heller förskolläraren betrakta sig i strikt mening som professionell. Förskollärare har numera visserligen delvis en gemensam kunskapsbas i det allmänna utbildningsområdet men däremot ingen offentlig auktorisation. På individnivå har förskolläraren en yrkesmässig autonomi men inte på en övergripande nivå – den dagliga verksamheten får utformas efter eget val så länge man arbetar utefter läroplanen vars mål och riktlinjer har formulerats av staten. Beträffande en

gemensam yrkesetik så har lärarförbunden först under senare år enats om formuleringarna i de yrkesetiska principerna. Även om det nu finns en gemensam yrkesetik så kommer det dröja ett antal år innan de får genomslagskraft i hela yrkeskåren (Colnerud & Granström, 2002, s. 17-18).

”I sociologisk mening är inte läraryrket ett professionellt yrke eftersom det inte uppfyller de kriterier som vanligen brukar anges. Som samhällsföreteelse skulle läraryrket kunna beskrivas som professionellt eftersom allmänheten ställer stora krav och har höga förväntningar på lärarna.” (Colnerud & Granström, 2002, s. 20). Colnerud och Granström menar att den kvalitet som lärarprofessionen främst måste värna om är den vetenskapliga och yrkesmässiga kompetensen (s. 26).

Tallberg Broman (1998) har genomfört en kvalitativ intervjustudie med förskollärare och grundskollärare kring bland annat deras föreställningar om vilka förväntningar de tror att föräldrarna har på dem i sin yrkesroll. Undersökningen visar på att de förändringar som genomfördes under 1990-talet inom förskolans område, såsom decentralisering och kommunalisering, samt barnens förändrade uppväxtvillkor medförde en förändring av förskollärares uppdrag. Det faktiska arbetsinnehållet har ändrats från att vara nästan enbart pedagogiskt inriktat till att också innehålla ett ökat socialt ansvar. De har också övertagit funktioner som tidigare andra yrkesgrupper har skött till exempel handdukstvätt och iordningställande av mellanmål.

Även Mariann Enös avhandling (2005) har sitt ursprung i förskolans förändringar under 1990-talet. Avhandlingens syfte var att ge deltagarna möjlighet att diskutera frågor relaterade till verksamheten och deras profession. Resultaten handlar om pedagogernas egen identitet och Enö menar att det viktigaste resultatet som kom fram i studien var att deltagarna blivit medvetna om sin yrkesroll och vilken kapacitet och kompetens de själva har. Genom sin profession med inriktning mot barn och barns fostran är pedagogerna en grupp med makt att påverka samhällets barnsyn vilket i sin tur kan komma i konflikt med enskilda föräldrar. Enös avhandling handlar visserligen inte explicit om föräldrasamverkan, däremot kan vi finna anknytningar till frågan eftersom den handlar om hur pedagoger ser på sin yrkesprofession. I en diskussion om hur pedagogerna arbetar i arbetslag menar Enö att arbetslagsprincipen medför en ytterligare dimension, förutom att bidra till personalutveckling och trivsel, att även ”de vuxnas samarbete ska vara en förebild och har på så sätt stor betydelse för barnens sociala fostran.” (s. 27). Vidare diskuteras språkets betydelse för att skapa en god relation till föräldrarna, ”faran med att använda ett språk som föräldern inte förstår är att det skulle inverka negativt på deras relation och att hon i så fall skulle förlora ett förtroende.” (s. 149). Även om språket betydelse i avhandlingen tas upp ur ett mångkulturellt perspektiv så menar vi att det även har betydelse om man tillhör samma kultur.

Det framkommer i Tallberg Bromans studie (1998) att det finns motsättningar mellan föräldrarnas förväntningar på verksamheten och förskolans mål och ambitioner med verksamheten. Detta innebär ett allvarligt dilemma i arbetet med att öka föräldrasamverkan. Pedagogerna ”representerar tydliga synsätt på barn, kunskap, lärande och andra centrala tema i förskolans och skolans värld, som de inte anser vara förhandlingsbara med föräldrarna.” (Tallberg Broman, 1998, s. 65). Tallberg Broman påpekar att detta är komplicerat att hantera i en tid då samhället har ett ökat krav på föräldrainsflytande i förskolan. Studien visar att föräldrarna förväntar sig att förskolan ska göra saker med barnen, att de ska producera. Allra bäst tycker föräldrarna att det är om barnen lämnar förskolan för att gå på studiebesök, bio, cirkus eller liknande. Det finns en tydlig motsättning mellan ”public good”, vad som är bra

för gruppen, och "private good", vad som är bra för det enskilda barnet. Förskollärarna i Tallberg Bromans studie uttrycker tydligt att de vill behålla makten och tolkningsrätten i förskolan i frågor om vad som är public eller private good (s. 42-43).

De flesta förskollärarna i Tallberg Bromans studie var tveksamma till ett ökat föräldradeltagande. "Ökat föräldradeltagande väcker inga klart positiva kommentarer i den intervjuade gruppen. Det väcker snarare oro." (s. 56). De ifrågasätter vem det egentligen är som vill ha ett ökat föräldradeltagande och menar att behoven sällan har formulerats i verksamheten utan att behovet har uttryckts av andra som sitter högre upp i beslutshierarkin. Studien visar också att förskollärarna har en ambivalent inställning till samarbetets syfte och innehåll, "Detta omfattande samarbete beskrivs som viktigt, intressant men det tar stor tid i anspråk." (Tallberg Broman, 1998, s. 4). Tallberg Broman hänvisar också till Kajsa Falkner (1997) som menar att lärare är positiva till ett ökat engagemang från föräldrarna men samtidigt upplever de att det är problematiskt att handskas med. I takt med att föräldrainsflytandet ökade känner de sig också hotade i sin professionella roll som lärare (s.21).

Ivarson Jansson (2001) har undersökt åsikter om föräldrainsflytande bland verksamma inom förskolan. Hon kunde då se att dessa åsikter gick att dela in i två grupper. En grupp som ansåg att eftersom det är föräldrarnas barn är det självklart att de i hög grad ska få vara med och bestämma, och en annan som var mer negativ till föräldrarnas rätt att bestämma, då de istället lade tonvikten på att det är deras arbete. I undersökningen såg hon inga större skillnader mellan de olika yrkesgrupperna, utan de största skillnaderna såg hon när hon jämförde de olika kommunerna i undersökningen. Det visade sig att i den glesbygdskommun hon undersökt var man mer positiv till föräldrainsflytande än i de andra kommunerna i undersökningen. Hennes slutsats av detta blev att i glesbygdskommunerna känner de anställda och föräldrarna varandra och att de därför automatiskt har en närmare relation (s.108-111).

Genom egen erfarenhet menar Ferm (1993) att "För att lyckas med föräldrasamverkan är det viktigt att man har tittat på sin lärarroll och valt vägvisarens agerande och förhållningssätt samt är klar över vad som egentligen är professionaliteten i läraryrket idag. Då får man den säkerhet och känsla av att duga som gör att man vågar släppa in elever och föräldrar." (s.134). Även Fredriksson (1991) menar att "En förutsättning för ett aktivt föräldrasamarbete är förmodligen att pedagogerna har en klar uppfattning om sin yrkesroll. Det är viktigt att den enskilde förskolläraren och barnskötaren har tagit ställning till frågor som vad förskolan ska ge barnen, vad kan förskolepersonalen ställa upp med i fråga om tid och resurser när det gäller föräldrasamarbete och varför är det viktigt att föräldrar och personal lär känna varandra." (s. 18).

Vidare hävdar Fredriksson (1991) att pedagogens egen upplevelse i sin yrkesroll spelar in i hur föräldrasamarbetet sker. "Pedagogerna kan vara osäkra i sin yrkesroll, vilket gör att de inte själva är helt övertygade om att de vill ha föräldrarna med och då följaktligen inte låter övertygande när de inbjuder föräldrarna att delta i förskolans vardagliga samarbete." (s. 10). Pedagogens egen inställning blir ofta en självuppfyllande profetia – uppfattas föräldrarna som ett hot utestänger vi dem lätt, men ser vi dem däremot som en resurs agerar både pedagog och förälder utefter det (Ferm, 1993, s. 134). Den största utmaningen som man står inför som lärare är, enligt Ferm (1993), att arbeta "på ett professionellt sätt i samverkan med föräldrar och samtidigt vara människa"(s. 133).

Ullman (1987) menar att föräldrasamverkan ofta tenderar att handla om föräldrarnas behov. Om man istället försökte fokusera på barnets behov så skulle det pedagogiska samarbetet istället "gälla det enskilda barnets välbefinnande, uppfostran och utveckling utifrån givna förutsättningar." (s. 31). Det skulle innebära att pedagogens yrkeskunna bättre nyttjades.

3. Metod

I denna del av vår studie redovisar vi val av metod samt det teoretiska resonemang som ligger till grund för detta val. Vi kommer vidare att redogöra för undersökningsgruppen, genomförande, analysmetod, forskningsetik samt för studiens kvalitet.

3.1 Val av metod

Syftet med vår studie är att undersöka hur verksamma i förskolan ser på, och resonerar om, begreppet föräldrasamverkan. Eftersom det rör sig om en undersökning inom det samhällsvetenskapliga fältet känns det naturligt att vårt vetenskapliga förhållningssätt blir inspirerat av hermeneutiken. Till skillnad från naturvetenskapen, där man vill förklara fenomen med objektiva och kvantitativa metoder, menar man inom hermeneutiken att man kan förstå andra människors intentioner genom att tolka deras yttrande och handlingar (Patel & Davidson, 2003, s. 29). Ordet hermeneutik har sitt ursprung i grekiskan och betyder förklaringskonst – att försöka tolka meningsfulla fenomen för att kunna förstå dem (Gilje & Grimen, 1992, s. 175-177). I vårt fall är meningsfulla fenomen helt enkelt pedagogernas uppfattningar om föräldrasamverkan. Vår studie syftar inte till att hitta nya sanningar som går att mäta, utan vi vill försöka förstå hur pedagoger ser på föräldrasamverkan. Patel och Davidson (2003) menar att i en forskande roll inom hermeneutiken är man inte objektiv utan de resultat man får fram beror till stor del på hur väl man lyckas med att skapa en god relation till dem man intervjuar. ”Hermeneutiken har fått stå för kvalitativa förståelse- och tolkningssystem och en forskarroll som är öppen, ”subjektiv” och engagerad” (s. 29).

För att kunna besvara frågeställningarna som tidigare redovisats har vi valt att genomföra ett antal kvalitativa intervjuer med verksamma inom förskolan. Kvalitativa och kvantitativa intervjuer används för att uppnå olika mål. Kvalitativa används när man vill upptäcka företeelser, egenskaper eller innebörder, medan kvantitativa används för att bestämma omfattningen av på förhand definierade företeelser, egenskaper eller innebörder (Svensson & Starrin, 1996, s. 55). Stukát (2005) beskriver också att ”Huvuduppgiften för det kvalitativa synsättet är att tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara och förutsäga.” (s. 32). Dessutom menar Johansson och Svedner (2001) att den information som en kvalitativ intervju ger ofta har direkt relevans för det kommande yrkeslivet (s. 24). Med detta som bakgrund och vår nyfikenhet kring frågan om vilka uppfattningar som kan förekomma valde vi en kvalitativ studie istället för en kvantitativ.

Som tidigare beskrivits så är syftet med en kvalitativ intervju att upptäcka den intervjuades uppfattningar om ett begrepp. ”Den utgår ifrån ett antagande om att man inte från början kan veta vilka frågor som är viktiga och betydelsefulla.” (Svensson & Starrin, 1996, s. 56). Som följd av detta och att vi vill göra en kvalitativ analys av resultatet har intervjufrågorna en låg grad av standardisering och själva intervjun är att betrakta som halvstrukturerad. Visserligen använder vi oss av en intervjuguide med frågor som utgår från våra frågeställningar, men de kommer endast att användas som stöd för minnet och för att hjälpa oss att behålla fokus på vårt syfte. Vi väljer själva i vilken ordning vi ställer frågorna beroende på vilken riktning intervjun tar. Våra frågor är öppna till sin karaktär vilket innebär att den intervjuade själv får formulera sina svar. Det medför dessutom en möjlighet för oss att ställa följdfrågor så att svaren kan bli mer utvecklade och fördjupade (Svensson & Starrin, 1996; Stukát, 2005).

3.2 Undersökningsgrupp

Stukát (2005) påpekar att i en kvalitativ studie är man ofta intresserad av få så stor variation av uppfattningar som möjligt (s. 62). Från början var vår grundtanke att intervjua ett antal personer inom olika yrkeskategorier (barnskötare, förskollärare, rektor) i förskolan för att på så sätt se om uppfattningarna skilde sig åt beroende på utbildning och ansvarsområde. Emellertid visade det sig svårt att finna personer som hade tid och möjligheter att prata med oss kring våra frågor så detta perspektiv valdes bort och vi koncentrerade oss på att få intervjua så många som möjligt inom de tidsramar vi hade.

Vårt urval av respondenter baseras dels på personal som vi tidigare varit i kontakt med då vi gjort vår verksamhetsförlagda utbildning, men också av personal som vi inte på något sätt har någon personlig relation till. En klar majoritet av våra sju respondenter är förskollärare, endast en är barnskötare respektive rektor. De respondenter vi har intervjuat har villigt ställt upp och försökt besvara våra frågor efter bästa förmåga. Förskolorna som respondenterna arbetar på är kommunala förskolor utan någon speciell inriktning eller pedagogik.

Fyra av förskollärarna samt rektorn arbetar i en kranskommun till Göteborg. De tre olika förskolorna de arbetar på har alla barn som är mellan ett och fem år. Rektorn har tidigare arbetat flera år som barnskötare för att därefter vidareutbilda sig till förskollärare och slutligen till rektor. Som rektor har hon arbetat i över tio år. Våra två andra respondenter, en förskollärare och en barnskötare, arbetar i en mindre stad på västkusten. De arbetar också på en förskola som har barn mellan ett och fem år. Samtliga respondenter är kvinnor men det antal år de varit yrkesverksamma varierar. En av förskollärarna har arbetat i fem år, tre stycken i mellan tio och femton år samt en i tjugo år. Barnskötaren har arbetat i tio år.

Orsaken till våra svårigheter med att finna villiga respondenter kan bero på många saker. En förklaring tror vi kan vara att de helt enkelt inte kände att de kunde ta tid ifrån ett redan pressat schema med personal som var sjukfrånvarande. Vi har tidigare erfarit hur sårbar verksamheten är när någon ur den ordinarie personalstyrkan är sjuk och man har tagit in vikarier. En annan förklaring kan vara att ämnet uppfattas som kontroversiellt, att man är rädd för att visa att man tycker något som strider mot det uppdrag man har i förskolan. Svensson och Starrin (1996) är inne på samma tankegångar då de påpekar att det finns en mängd olika förhållanden som hindrar en öppen dialog, bland annat en rädsla för att utelämna sig själv. ”Människor undviker att säga saker och ting som kommer i konflikt med den bild som de vill att andra skall ha om dem.” (s. 64).

Vi är väl medvetna om att vi i vår undersökning har en klar majoritet förskollärare och att vårt resultat kommer speglas av detta. Vi är också medvetna om att vi skulle kunna ha fått ett annat resultat om vi intervjuat pedagoger verksamma inom föräldrakooperativ eftersom verksamheten där mer direkt utgår från ett samarbete med föräldrarna. Men samtidigt får vi komma ihåg att detta är en liten undersökning under en begränsad tidsperiod som snarare har som uppgift att belysa vissa fenomen än att dra generella slutsatser.

3.3 Genomförande

Det första steget i vårt genomförande var att personligen lämna ett missiv (bilaga A) till dels förskolor som vi tidigare hade varit i kontakt med, och dels för oss helt nya förskolor. Det gav pedagogerna en möjlighet att skaffa sig en uppfattning om vår studie och om de ville delta. Efter ett par dagar ringde vi upp och bestämde tider med dem som kunde tänka sig delta i studien.

Steg två i arbetet med intervjuerna var sedan att göra en intervjuguide (bilaga B) där vi formulerade frågor som skulle hjälpa oss att få svar på våra frågeställningar. Svensson och Starrin (1996) menar att ”En intervjuguide skiljer sig från ett strukturerat formulär. Det är endast en princip som är gemensam, nämligen den att intervjuaren måste försöka få information om alla de punkter som är upptagna i guiden.” (s. 62). Vi har strävat efter att formulera öppna frågor som inte ska leda in respondenterna på några bestämda spår utan tillåta en öppenhet och spontanitet kring vårt ämnesval.

Som steg tre valde vi att göra en provintervju med en förskollärare som vi kände sedan tidigare eftersom vi trots allt kände en osäkerhet kring vad man skulle kunna få ut ur en intervju. Provintervjun fyllde samma syfte för oss som en pilotstudie gör i en större undersökning det vill säga att, ”En pilotstudie använder vi i de fall där vi behöver pröva en teknik för att samla information eller pröva en viss uppläggning. En pilotstudie genomförs på någon grupp som i väsentliga avseenden motsvara den egentliga undersökningsgruppen.” (Patel & Davidsson, 2003, s. 58). Efter provintervju kom vi fram till att vår intervjuguide fungerat tillfredsställande och materialet från denna intervju kom sedan att användas på samma sätt som de övriga intervjuerna.

Steg fyra innebar att vi metodiskt genomförde intervjuer med den förskolepersonal som visat ett intresse av att ställa upp. Vid samtliga intervjutillfällen har vi använt oss av bandspelare, dels för att kunna fokusera på själva dialogen och frågeställningarna men också för att lättare kunna komma ihåg vad som sagts. Intervjuerna genomfördes individuellt i enskilt och ostörda rum på respektive arbetsplats med samtliga respondenter förutom vid ett tillfälle då intervjun genomfördes i en grupp av två. En intervju genomfördes också hemma hos en av respondenterna. Intervjuerna tog mellan en halvtimme och en timme att genomföra.

I steg fem transkriberade vi de inspelade intervjuerna, det vill säga vi skrev ut dialogen i sin helhet inklusive pauser och skratt. Vid transkriberingen ansvarade vi individuellt för de intervjuer vi själva genomfört för att på så sätt lättare kunna tolka och överföra det muntliga till ett skriftligt dokument. Svensson och Starrin (1996) påpekar att ”Den kvalitativa intervjun utgörs av en interaktion mellan minst två personer där både intervjuare och intervjuperson reagerar på och påverkar varandra.”(s. 58). Det är en språklig händelse som också innefattar att dokumentera och ta hänsyn till pauser, gester och kroppsspråk eftersom dessa även kan förmedla betydelser (s. 57).

3.4 Analysmetod

Analysen av intervjusvaren påbörjades så fort transkriberingen var klar. Precis som Patel och Davidson (2003) skriver, menar vi att det är en fördel att börja bearbetningen medan vi har intervjun i färskt minne. ”Ju längre tid som förflyter innan vi påbörjar analysen desto svårare är det att få ett ”levande” förhållande till sitt material.” (Patel & Davidson, 2003, s. 119). För att öka trovärdigheten i vårt resultat har vi först var för sig analyserat svaren för att därefter tillsammans jämföra våra resultat. ”Om flera personer ser samma sak blir resultatet mer trovärdigt.” (Stukát, 2005, s. 129).

Vi har valt att kategorisera intervjusvaren utefter de olika uppfattningar som framkom när vi läste igenom de utskrivna svaren. Olika citat sorterades in under respektive kategori och efter efterupprepade läsningar såg vi att vissa kategorier kunde slås samman och benämnas på bättre sätt. Vi har diskutera kategorierna fortlöpande och förtydligat resultattexten med hjälp av citat för att läsaren ska ha en möjlighet att följa våra tolkningar.

3.5 Forskningsetik

Forskningsetik handlar om att skydda den enskildes integritet vilket bland annat innebär att både respondenten och de uppgifter respondenten lämnar behandlas konfidentiellt (Patel & Davidsson, 2003, s. 60). För att uppfylla kravet på god forskningsetik har vi i genomförandet av denna studie använt oss av ”Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning” (Forskningsetiska principer) som antagits av Forskningsrådet 1990. Information om studien gavs både muntligt och i form av ett missiv där vi klargjorde syftet för studien och att deltagandet var frivilligt. Kravet på samtycke uppfylldes i och med att de när som helst kunde avbryta sin medverkan utan negativa konsekvenser för deras person. När det gäller konfidentialitetskravet har de medverkande garanterats anonymitet i den slutgiltiga rapporten – namn på personer kommer att vara fiktiva. Slutligen har vi även informerat om att insamlade uppgifter endast kommer att användas för forskningsändamål, och därmed är också nyttjandekravet uppfyllt.

3.6 Studiens kvalitet

När vi diskuterar studiens kvalitet har vi användning av tre forskningsmetodiska begrepp – *reliabilitet*, *validitet* samt *generaliserbarhet* (Stukát, 2005).

Reliabilitet avser studiens tillförlitlighet, det vill säga ”hur bra mitt mätinstrument är på att mäta” (Stukát, 2005, s. 125). Anser vi själva att den undersökningsmetod vi valt är tillförlitlig? Att använda kvalitativa intervjuer anser vi vara en tillförlitlig undersökningsmetod eftersom vi är intresserade av personers uppfattningar om begrepp. Som tidigare nämnts vill vi inte veta hur många som tycker det ena eller det andra utan bara vilka uppfattningar som kan förekomma. Mätinstrumentet i vårt fall är de frågor som finns i vår intervjuguide. Vi har valt öppna frågor där respondenten har en möjlighet att fritt formulera sina svar för att på så sätt försöka undvika att lägga orden i munnen på den intervjuade.

Patel och Davidsson (2003) menar att fördelen med att spela in intervjun på band är att svaren blir exakta och man kan lyssna på dem flera gånger medan nackdelen kan vara att respondenten blir hämmad av bandspelare och att det inte blir så spontant som det annars skulle kunna bli (s. 83). För att försöka motverka detta startade vi bandspelaren så snart vi träffades, så att bandspelaren även var igång under den tid vi förberedde oss och ”kallpratade”. För att svaren skulle återspegla vad pedagogerna tyckte, och inte vad de borde tycka, innehöll missivet bara information om studien i stora drag. Detta för att de skulle kunna veta vad studien handlade om men inte vara så förberedda att de hunnit tänka ut färdiga svar. Resultatet har vi fått fram genom att analysera de utskrivna intervjuerna med avseende på våra frågeställningar. Vi är medvetna om att det alltid finns en risk för feltolkning av material när man i efterhand bearbetar texten. Kvale (1997) menar att utskriften är avkontextualiserade samtal, och vi har därför lagt stor vikt vid att ta hänsyn till det icke-verbala till exempel kroppsspråk och pauser (s. 153). Dessa menar vi spelar en viktig roll när man tolkar utskriften för att få reda på någons uppfattning.

Att göra intervjuer är dessutom ett relativt nytt område för oss och med största sannolikhet spelar det in på hur resultatet av intervjusvaren blev. Med mer erfarenhet hade vi kunnat ställa fler följdfrågor genom att lättare se betydelsefulla öppningar i samtalet (Patel & Davidsson, 2003, s. 80). På grund av studiens ringa omfattning har vi bara intervjuat pedagogerna vid ett tillfälle. Om vi hade valt att intervju dem vid något mer tillfälle och då upptäckt att svaren vi fick överensstämde skulle det ge vår studie en större reliabilitet (Stukát, 2005, s. 126).

Validitet avser studiens giltighet, det vill säga ”hur bra ett mätinstrument mäter det man avser att mäta” (Stukát, 2005, s.126). I vår studie handlar det om att vår intervjuguide ska innehålla relevanta frågor som gör att vi har en möjlighet att få svar på våra frågeställningar. Genom vår provintervju anser vi att validiteten i studien ökar eftersom vi där får en möjlighet att pröva frågorna och eventuellt justera dem så att de motsvarar vårt syfte bättre. Även om vi anser att våra frågor fångar in de uppfattningar som kan finnas måste vi ställa oss frågan om hur ärliga svar vi fått (Stukát, 2005, s. 128). Är man beredd att visa vad man verkligen tycker även om vi lovat anonymitet?

Generaliserbarhet tar upp frågan om studiens resultat kan generaliseras eller om det bara gäller den grupp man undersökt (Stukát, 2005, s. 125). Värdet i vår undersökning ligger inte i att kunna generalisera resultatet utan värdet av studien är att visa på vilka uppfattningar som kan finnas och vilka åsikter man kan träffa på hos kollegor. Studien kan inte generaliseras eftersom vi har en liten undersökningsgrupp som dessutom består av en klar majoritet förskollärare. Det är inget representativt urval, då vi uppfattar att de som ställt upp på en intervju har en positiv grundinställning till föräldrasamverkan. Det bortfall vi haft kanske innehåller de som tycker samverkan är besvärligt – de vill inte blotta sig eftersom vi är ute efter personers uppfattningar. En annan faktor som kan spela in på de svar vi fått är att respondenterna arbetar på förskolor som ligger i mindre samhällen och med ett upptagningsområde som är relativt homogent med avseende på etnicitet och klass. Även antalet år som yrkesverksam, och det faktum att alla våra respondenter är kvinnor kan ha påverkat svaren.

4. Resultat

I denna del av vår studie redovisar vi vad som framkom under våra intervjuer och kopplar det till våra frågeställningar. Vi redovisar även annat som pedagogerna talade om och som vi ser som intressant inom ramen för vårt syfte. De redovisade citaten är hämtade från de intervjuer vi gjort.

4.1 Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan?

Efter att ha analyserat de svar vi fått i intervjuerna har vi kunnat se sex olika kategorier som man kan dela in betydelsen av föräldrasamverkan i. Vissa av dessa betydelser tog samtliga pedagoger upp, medan andra endast lyftes fram i en eller två av intervjuerna.

Möten och samtal

Det de flesta pedagogerna associerade till och började tala om när de hörde ordet föräldrasamverkan var olika former av möten och samtal. Man lyfte här fram informella möten, de som sker dagligen, mellan pedagogerna på förskolan och föräldrarna och många gav som exempel kontakten i entrén vid hämtning och lämning av barnen.

”Det är ju att man har en bra kontakt med föräldrarna, tamburkontakten tycker jag är väldigt viktig. Den här dagliga kontakten som man får med alla. Jag som jobbar heltid har ju den förmånen att träffa alla föräldrar. Ja, småprata lite om grejer som ska hända under dagen och föräldrarna kan ha möjlighet att ställa frågor.” (Sara)

”Vi har ju väldigt bra kontakt ute i entrén när barnen kommer, och föräldrarna lämnar eller hämtar dem. Vi berättar vad som hänt under dagen och föräldrarna kan berätta om det är någonting som de vill säga.” (Maria)

En annan form av möten som också lyftes fram var de mer formella mötena. Man talade här om föräldramöten, som samtliga föräldrar bjuds in till och brukarråd, där några föräldrar, som representerar föräldragruppen, möter rektorer och pedagoger för att föra en diskussion kring verksamheten.

”Sen är det föräldramötena, som man har två gånger om året.” (Sara)

”Vi har brukarråd där de kan vara med, men det är inte så många som vill det. Och sedan har vi ju den dagliga kontakten.” (Monika)

I kategorin föräldrakontakt ser vi även de mer personliga mötena eller samtalen, så som utvecklingssamtal eller andra enskilda samtal där pedagog och förälder kan prata om eventuella problem eller andra spörsmål man tycker är viktiga.

”Sedan har vi ju naturligtvis samtal också. Utvecklingssamtal när de förbereder sig hemma tillsammans med barnen. När barnen går sista året på förskolan är de med i slutet av

samtalet, men inte under hela samtalet. Vi känner att då kanske inte föräldern kan säga allt som behövs sägas.” (Camilla)

”...men att man även ska ge föräldrarna tid till utvecklingssamtal, eller samtal om sånt man vill prata ostört om.” (Helen)

Information

En annan form av samverkan som pedagogerna lyfte fram var den som är tänkt som ren information till föräldrarna. Man talade här om veckoplaneringar, som sitter synliga på förskolan och som föräldrarna själva kan läsa för att få en inblick i vad som har hänt och vad som kommer att hända på förskolan.

”Sen har vi ju, vad man nu ska kalla det för, anslagstavlor, alltså veckoplanering där det står vad vi gör och vad vi har gjort.” (Kristina)

”Vi har att vi sätter upp i entrén en veckoplanering, där sätter vi upp varje vecka vad vi gör för nånting.” (Maria)

Man talade även om lappar eller brev av olika slag, med lite mer ingående information till föräldrarna än den som finns på anslagstavlor. Hur ofta sådan information lämnas till föräldrarna verkar skilja sig åt mellan förskolorna.

”Man måste ju också skriva lappar om det är mycket information. Vi brukar ha terminsblad, det skriver vi varje år. Där skriver vi lite övergripande om det till exempel är planeringsdagar, så att de vet lite grann i förväg saker som ska hända och så.” (Sara)

”Då skrev jag ett brev, vi brukar göra ett sådant där veckobrev eller månadsbrev emellanåt men inte alltid.” (Camilla)

Att få vara med och bestämma

En av pedagogerna såg föräldrasamverkan som att föräldrarna skulle få vara med i de beslut som togs på förskolan. Som exempel gav hon en diskussion på ett föräldramöte som rörde om ifall barnen skulle byta om till gymnastiken eller inte. Några föräldrar ansåg att barnen skulle byta om, medan andra tyckte det var besvärligt för barnen att ta av och på sig själva. Slutligen kom man gemensamt fram till att det nog inte var en så bra idé.

”Då har vi i alla fall gett dem en chans att påverka och vara med.” (Camilla)

På en annan förskola fanns en diskussion kring vilka leksaker som fanns tillgängliga för barnen och där någon förälder menade att vissa leksaker kanske var olämpliga ur ett genusperspektiv. Pedagogerna tryckte då på att skapa en diskussion om detta med hela föräldragruppen, för att komma fram till ett gemensamt beslut.

”Vi kan ju inte bara rätta oss efter vad två kanske tyckte då, utan då får man ju gå ut och fråga alla föräldrarna i så fall.” (Kristina)

Olika former av hjälp

Något annat som dök upp när pedagogerna talade om föräldrasamverkan var de gånger då föräldrarna hjälper till med något som förskolan behöver. Det som kom upp här hade att göra med förskolans utemiljö eller material till olika skapande verksamhet.

”Sen har de varit med tidigare och påverkat gården. Det ordnade ju föräldrarna, i städdagen.” (Monika)

”Sedan kommer de och har samlat pennor och det är ju jättekäckt när de samlar papprullar som barnen kan använda som pysselmaterial. Det är också ett slags samarbete. Sånt gör de ju mycket.” (Camilla)

Den här formen av samverkan kan ha sitt ursprung både ur föräldrars förfrågan och ur pedagogers önskemål. I exemplet nedan visar pedagogen på ett samspel mellan henne själv och pappan i exemplet. Han kommer med en förfrågan om ifall det är något han kan hjälpa till med och när hon ser ett behov av hans hjälp återkommer hon med sitt önskemål.

”Ja, det är en pappa som är snickare och han har frågat flera gånger om han kan göra något. Om vi behöver ha hjälp med något, ja, för vaktmästaren har inte varit här så mycket. Så han har varit här, den pappan, och sågat av några farliga stubbar som var inne i en dunge på baksidan. Han tog med sig sågen dagen efter jag bad honom om det. Det var sån här snubbelrisk. De vill nog försöka hjälpa till.” (Helen)

Här ryms alltså både hjälp i organiserade former, där alla föräldrar samlas för att städa upp och ordna på gården och mer oorganiserade former, där föräldrarna tar initiativet och antingen frågar om det är något de kan hjälpa till med eller tar med sig saker utan att fråga först.

Olika gemensamma aktiviteter

En av pedagogerna talade också om olika ordnade aktiviteter som pedagoger, föräldrar och barn genomför gemensamt. Som exempel gavs fester som förskolan arrangerar och tillfällen då föräldrarna får komma och fika på förskolan.

”Så har vi något vi kallar för familjefest, som är en form av föräldramöte, vi har lite information och så har vi föräldrarna med här med barnen och syskon. Så har de picknick med sig. Och så försöker vi beställa fint väder och så sitter vi ute då... Och de kommer nästan mangrant, det är om de inte kan, de kanske jobbar eller så... Ja, det är jättetrevligt. Man kan gå emellan familjerna också, man behöver inte vara någon barnvakt eller så.” (Maria)

”Och sen nu under julen har vi dropinfika, det kallar vi det för. Föräldrarna pysslar då med sina barn. Och så dricker vi lite kaffe och kakor och så. Det är jättemysigt.” (Maria)

Besök i verksamheten

En av pedagogerna menade att föräldrasamverkan även kunde vara när föräldrarna är med och besöker förskolan.

”Och då var det en pappa och hans pojkar de var här båda två. Och han var med fyra gånger, han var med båda pojkarna, på både vår- och höstterminen då. Så det var fyra tillfällen. Det tyckte de var väldigt spännande, en pappa som var här. Som tog ledigt från sitt arbete, eller man har ju rätt till det. Men det är bara en enda som har utnyttjat det.” (Helen)

Även om denna pappa framförallt var i förskolan för att besöka sina söner, hjälpte han även till i verksamheten.

”Och han tyckte det var jobbigt. Han hjälpte till med de små barnen också. Kanske inte jobbigt, men han förstod liksom att det var mycket att hålla reda på.” (Helen)

Slutsats

De pedagoger som vi har intervjuat lägger en mängd olika innebörder i begreppet föräldrasamverkan. Vi menar att föräldrasamverkan är ett övergripande begrepp som innefattar föräldrakontakt, föräldrainflytande och föräldramedverkan. Intressant att se är att de sex kategorier som har framkommit i intervjuerna går att koppla till den definition av föräldrasamverkan som vi använder oss av.



När de talade om samtal och möten, samt när de talade om information vad de inne på det vi definierat som föräldrakontakt. Man kan här se att pedagogerna talade om direkta möten, i kategorin samtal och möten, samt om indirekta möten, i kategorin information.

Vår definition av föräldrainflytande var man också inne på. Man talade om att föräldrarna skulle få vara med och bestämma och vara delaktiga i de beslut som togs på förskolan.

När man talade om föräldrasamverkan som ordnade gemensamma aktiviteter, olika former av hjälp och som besök var man inne på det vi definierat som föräldramedverkan.

4.2 Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?

Genom våra intervjuer kunde vi se att pedagogerna ibland talade om föräldrasamverkan som något betydelsefullt, medan de andra gånger lade mer vikt vid att själva få bestämma. Vi kunde se att detta berodde på vilken form av samverkan de talade om. Samtliga pedagoger lade stor vikt vid den dagliga kontakten och vid att då skapa ett öppet klimat, där det var tillåtet att lyfta fram både positiva och negativa saker eller händelser.

”För det är ju svårt om man inte har den dagliga kontakten som är bra, då är det svårt att samla allting till ett möte om man då ska ta upp det som man inte tycker fungerar.” (Helen)

En pedagog nämnde att på deras avdelning har de en klar ansvarsfördelning så att alla som arbetar där vet vems ansvar det är att möta föräldrarna när de kommer för att lämna eller hämta barnen. En annan pedagog lyfte fram att de på den förskolan hon arbetar på har en väldigt bra daglig kontakt och att de även fått beröm för detta av föräldrarna. Detta arbete gör man för att skapa en bra relation till föräldrarna och få dem att känna sig välkomna till förskolan.

”Så att det allra, allra viktigaste för mig är ju hur vi bemöter barnen gentemot föräldrarna när de kommer på morgonen. Det är en väldigt stor vikt att de känner sig att vi ser deras barn, att de känner sig välkomna.” (Camilla)

När det sedan gäller om föräldrarna ska få vara med och ha inflytande över verksamheten var de flesta av pedagogerna positiva till detta, men de vill att det skulle ske på pedagogernas villkor. Man var mottaglig för idéer och förslag, men man ville själv kunna välja vad av det föräldrarna föreslog som man skulle ta till sig och använda sig av.

”De får påverka när vi känner att vi kan använda oss av det.” (Camilla)

”Hur mycket ska de få bestämma? Ska de få bestämma så att det blir negativt för barnen? Det känns nej, det ska de inte få.” (Camilla)

Man satte en klar gräns över hur långt föräldrainflytandet fick lov att gå och man ville inte att föräldrarna skulle ta över och styra verksamheten. Pedagogerna ansåg att det är de som ska planera och leda verksamheten, men man var mottaglig för föräldrarnas förslag och sa sig använda deras förslag om man kände att de var användbara.

”Inte mer, jag känner att på vår avdelning så får de påverka i den mån att verksamheten blir bra, vi lyssnar på dem och vi tar dem på allvar, men de får inte vara med och planera.” (Camilla)

”Det finns ju en läroplan som vi ska följa och om vi följer den så på nåt sätt så gör vi ju vårt jobb. Sen är det ju ändå vi som har utbildning och som vet, så jag tycker inte dom ska styra verksamheten, absolut inte. Det tycker jag inte. Däremot kan de få säga vad de tycker.” (Monika)

Dessa pedagoger fick stöd av den rektor vi intervjuade, då även rektorn såg en gräns för hur långt föräldrarnas inflytande fick sträcka sig. Hon lade tyngdpunkten vid att det är

pedagogerna som är de professionella och som har kunskapen om vad som kan eller bör göras.

”Men jag vet att det är någon avdelning där man tror att vi ska påverkas om vad det ska vara i samlingen och så, men det är vårt jobb och det är vi som kan och det är vi som är professionella och kan våra styrdokument. Sen får de komma med ett litet tips eller säga att de har hört detta... men det är vi som styr verksamheten och det är vi jättenoga med.” (Ulla)

Slutsats

I analysen av intervju svaren framkom det tydligt att pedagogerna välkomnar den dagliga kontakten med föräldrarna och ser den som betydelsefull. Däremot är de noga med att sätta gränser för hur långt föräldrarna ska få ha inflytande och kunna påverka verksamheten.

4.3 Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?

När pedagogerna talade om hinder för att få föräldrasamverkan att fungera lyfte man fram detta ur ett antal olika perspektiv. En majoritet av dessa kunde vi se återkomma i flertalet av intervjuerna. Det allra vanligaste man lyfte fram som ett problem var föräldrarnas brist på tid. Man talade om att föräldrarna var stressade och att de hade mycket omkring sig.

”Sen tror jag att det är mycket, att man har så mycket hemma, att man har sitt, att man jobbar och sen när man hämtar barnen då så nej nu har ni skött det. nu går vi hem, nu orkar jag inte engagera mig i något annat. Jag tror det är så, för i dagens stressade samhälle, där orkar man inte så mycket.” (Sara)

I och med att föräldrarna var så stressade ansåg man att de endast engagerade sig om något problem uppstått.

”Sen tror jag att föräldrar dom engagerar sig om det blir problem, om det är någonting som de inte tycker fungerar eller så tror jag... Är de nöjda liksom, ser att vardagen fungerar för deras barn då tror jag inte det. De känner sig ganska tillfreds med det.” (Monika)

Man såg även några av föräldrarna som ointresserade och tyckte att det var svårt att nå ut med information till dem.

”Problemen det är väl det, nu gäller detta ju inte alla föräldrar utan det är ett visst antal nästan på varje ställe som man aldrig når ut med information till. Eller hur mycket man än försöker så tar de inte till sig, de bryr sig inte om att vi har tider och så. Till exempel vid lämning och hämtning och det här då va. Det struntar de i och så låssas de att de aldrig har hört det, ja. Och de har inte sett lappar och det är ju de här grejerna. Och det vet inte jag om, säger de då. Har ni planeringsmöte där, så det är väl det.” (Sara)

En av pedagogerna talade om att man på hennes förskola gett föräldrarna i uppdrag att skriva ner vad som karakteriserar en bra förskola och man fick då ett antal synpunkter från föräldrarna. Hon upplevde det dock som att föräldrarna inte förstod vad förskolans uppgift är

och föräldrarnas förväntningar kolliderar med hennes kunskap om läroplanen och hennes syn på vad som är möjligt att genomföra.

”Och då kommer det sånt där som att vi ska göra besök på bondgårdar, och vi ska åka till brandstationen, och några ville att vi fröknar skulle klä ut oss mycket och leka att vi är troll. (...) Bondgården får man inte ens åka till med så små barn enligt bestämmelser idag och samtidigt så står det ju i läroplanen att vi ska jobba med närmiljön, och brandstationen ligger inte så nära, i närmiljön och så, utan vi jobbar ju mer med biblioteket och såna saker som ligger nära oss, och vi går till skogen och tittar på hur området ser ut. Man försöker förklara det här för föräldrarna då, fast man ser ju då att jaha, visst nu säger ni emot oss ändå. På så sätt är det väldigt svårt att nå dom.” (Camilla)

Några av pedagogerna gav uttryck för att de inte tyckte att föräldrarna förstår vad förskolan är till för eller hur den praktiska vardagen kunde se ut. De tyckte att några föräldrar ställde orimliga krav på dem om saker som de inte såg som deras ansvar. Det kunde röra sig om dels krav på den fysiska miljön, men också om olika syn på vilka kläder barnen skulle ha vid utelek.

”Vi vill gärna att era barn känner sig välkomna och vi vill gärna att ni känner er välkomna också. Men om det innebär att vi måste måla om väggarna eller vi måste lova att vantarna är på plats så kan vi inte det.” (Camilla)

”Sen var det idag eller igår eftermiddag ett barn som hade en overall som tål vatten, men som blir smutsig. Och det blev väldigt tråkigt då för den personalen och den föräldern. När barn leker så blir de ju smutsiga, men kan inte... Man måste tvätta overaller emellanåt.” (Helen)

Sedan var det några av pedagogerna som lyfte fram att föräldrarna inte är en homogen grupp och att de har så olika viljor. På grund av detta upplevde man det som en svårighet att kunna följa läroplanens intentioner om att samarbeta med föräldrarna utan att det gick ut över den pedagogiska verksamheten.

”Det står ju i läroplanen och det kan man känna att vet dom vad de skriver, så känner jag när man skriver in det. För vi har så många olika viljor, olika tycke och smak, och om vi skulle leva upp till detta då skulle vi inte kunna bedriva en pedagogisk verksamhet på det sättet att vi skulle kunna sträva efter de mål som läroplanen säger att vi ska sträva efter. Så att det, det är alltså, jag blir kluven när jag läser det.” (Camilla)

Genom intervjuerna såg vi att pedagogerna verkade vara väl medvetna om att det fanns ett antal hinder för att få föräldrasamverkan att fungera. Två av pedagogerna talade även om hur de har arbetat för att komma runt dessa hinder.

En av pedagogerna talade om att man efter att ha haft så få föräldrar på föräldramötena börjat organisera dessa på lite olika sätt.

”För vi har ju nämligen haft lite olika varianter på föräldramöten. Jag har haft ja, dropinfika, då får de ju komma när de hämtar sina barn pö om pö, alla kommer inte samtidigt. Det har man haft. Och sen har vi haft när barnen ska vara med och uppträda och sjunga lite och så där. Visa vad de har gjort för något. Pyssel och så där... Då kommer det jätte, jättemånga föräldrar.” (Sara)

Hon såg att intresset från föräldrarnas sida ökade om man gick ifrån det traditionella föräldramötet och gjorde något annorlunda.

”Sist hade vi ett traditionellt med information av oss, det skulle inte vara några barn med, då kom det fem personer.” (Sara)

En annan pedagog talade om hur hon efter önskemål från föräldrarna började skriva veckobrev som skickades hem till föräldrarna. Men enligt henne så läste föräldrarna ändå inte dessa brev, trots att de önskat dem.

”När det skulle vara hälsovecka skrev vi ett brev där vi berättade om alla dagar, vad vi skulle göra, att vi inte skulle göra det vanliga och då var det just de här föräldrarna som ville ha all information skriftligt som kom och sa ”ja, hur hade ni det på gymnastiken idag då?” Jamen idag var det inte gymnastik utan idag var det hälsospåret i skogen. ”Jaha, varför det då?” Hälsoveckan, vi har skrivit det i brevet. Och alla de här tre som klagade på att de inte visste vad barnen gjorde för att de får så dålig information och de vill ha det skriftligt. Alla de tre kom och frågade fel frågor för att de inte hade läst brevet men de som inte behövde den skriftliga informationen, de visste.” (Camilla)

Hon såg det som ett delat ansvar, om föräldrarna ska kunna kräva av henne att skriva vad man gör på förskolan, ska hon kunna kräva att de ska läsa dem breven.

Slutsats

Pedagogerna vi intervjuade såg ett antal hinder som gjorde att det var svårt att utforma föräldrasamverkan på ett fungerande sätt. Allra vanligaste var att man talade om att föräldrarna var så stressade och att de hade mycket omkring sig. Detta ledde i sin tur till att man ansåg att föräldrarna endast engagerade sig när de ansåg att något problem uppstått. Vissa föräldrar talade man om som ointresserade och man tyckte det var svårt att nu ut med information på ett sätt som de kunde ta till sig den. Andra problem som pedagogerna lyfte fram var att de upplevde att föräldrarna inte förstod vad förskolans uppgift var och därför ställde krav om saker som pedagogerna inte såg som sin uppgift. Vidare talade man om att föräldrarna inte är en homogen grupp och att det inom föräldragruppen ryms många olika viljor. I två av intervjuerna lyftes det även fram sätt att komma runt de hinder man såg. En av dem talade om att man på den förskola hon jobbar på har testat olika sätt att lägga upp föräldramötena på. Hon kunde då se att antalet deltagare ökade om man hade någon aktivitet i anslutning till mötet och hon upplevde det som positivt. En annan pedagogs erfarenheter av att försöka komma runt de hinder som fanns och underlätta för föräldrarna var inte lika positiva. Hon berättade att hon efter önskemål från föräldrarna börjat skriva veckobrev, men ansåg att föräldrarna struntade i att läsa dessa trots att de varit de som velat ha dem.

5. Diskussion

I denna del kommer resultaten från våra intervjuer att diskuteras i relation till förskolans läroplan samt vad som framkommit i tidigare forskning och litteratur inom området föräldrasamverkan. Vi inleder med att diskutera resultatet vi fått från intervjuerna genom att lyfta varje frågeställning för sig. Därefter övergår vi till en diskussion kring vårt val av metod och vilka konsekvenser den kan ha haft för vårt resultat. Vi avslutar delen med en slutdiskussion där vi sammanfattar och reflekterar över de intryck vi fått under arbetet med vår studie samt att vi också lämnar förslag till vidare forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Vilken innebörd lägger verksamma inom förskolan i begreppet föräldrasamverkan?

Inledningsvis ställde vi oss frågan om det finns någon konflikt mellan vad förskolans styrdokument säger och hur det faktiskt upplevs av pedagogerna i den pågående verksamheten. Har föräldrarna någon plats i förskolan eller anser pedagogerna att de sköter arbetet bäst utan att föräldrarna "lägger sig i"? Genom att försöka upptäcka vilka olika innebörder som kan dölja sig i begreppet föräldrasamverkan, så menar vi att man också kan se vilka inställningar till föräldrasamverkan man kan ha och om de i så fall står i konflikt med läroplanen.

Att tala om innebörd i begrepp kan vara svårt eftersom man då är intresserad av någons personliga uppfattningar. Persson (1991) menar att "En stor del av personalens förhållningssätt och värderingar gentemot barn och föräldrar är en del av deras personlighet." (s. 130) och som tidigare påpekats så är det lätt att människor undviker att säga något som kommer i konflikt med den bild som de vill ge utav sig själv (Svensson & Starrin, 1996). I vår studie handlar det om att den personliga uppfattningen kanske står i konflikt med vad jag ska ge uttryck för i relation till min yrkesroll. Emellertid kan vi i vår analys av resultatet ändå urskilja vilken innebörd som man kan lägga i begreppet föräldrasamverkan. Vi upplever att pedagogerna i vår studie i mångt och mycket lägger samma innebörd i begreppet som barnstugeutredningen 1972 lyfter fram. Precis som Persson (1991) beskriver så kan vi också se att man upplever relationen mellan pedagoger och föräldrar som viktig, man genomför konkreta handlingar såsom öppet hus och föräldramöten, just för att man inte bara ska mötas i entrén. När vi diskuterade innebörden i begreppet föräldrasamverkan associerade pedagogerna lätt till "hur" frågan. De kunde lätt ge exempel på hur de gjorde för att få kontakt med föräldrar – möten, samtal, brev med mera.

I Skolverkets rapport 1998 så framkommer det att pedagogerna har svårt att sätta upp var gränsen ska gå för föräldrainsflytandet och detta avspeglar sig också i vårt resultat. När vi ser vad pedagogerna lägger för innebörd i begreppet föräldrasamverkan så är det med tonvikt på föräldrakontakt med informella och formella möten samt olika former av skriftlig kommunikation. I mindre utsträckning talar man om föräldramedverkan där föräldern deltar i verksamheten och det som nämns minst är föräldrainsflytande, det vill säga när föräldrarna har ett reellt inflytande. Vi vill påstå att detta är ett tecken på en gränsdragningsproblematik. Det

verkar vara lättare att markera var förskolans ansvar ligger när man diskuterar konkreta handlingar än när man diskuterar sådant som mer har att göra med personers uppfattningar.

Om vi gör en jämförelse med vad som står skrivet i läroplanen om arbetslagets skyldigheter gentemot föräldrarna vad gäller föräldrasamverkan så kan vi se att pedagogerna i vår studie är duktiga på att genomföra utvecklingssamtal samt att föräldrarna är delaktiga i verksamhetens utvärdering. Varje år får föräldrarna besvara en enkät om hur de upplever förskolans kvalitet. Resultatet från enkäten skickas sedan hem till alla föräldrar och på så sätt är de delaktiga i utvärderingen. Pedagogerna tar även hänsyn till föräldrarnas synpunkter i planeringen och genomförandet av verksamheten om pedagogerna själva tycker att det tillför något för gruppen. Däremot anser vi inte att måluppfyllelsen verkar vara lika god då det gäller att ge föräldrarna möjlighet att utöva inflytande över hur verksamhetens mål ska konkretiseras i den pedagogiska planeringen.

I vår studie har vi även kunnat se att pedagogerna anser att som en del av deras arbetsuppgift ingår, precis som Persson (1991) menar, att stödja föräldrarna i sin roll. De menar att den viktigaste innebörden i föräldrasamverkan är en god föräldrakontakt med en ömsesidig respekt och tydlig kommunikation. Pedagogerna är, precis som Fredriksson (1991) beskriver det, måna om att skapa en bra relation till föräldrarna för att göra barnen trygga. Även Ferm (1993) menar att föräldrasamverkan handlar om kommunikation, men medan Ferm pratar om kommunikation i en vidare bemärkelse som också inkluderar förståelse, så upplever vi att pedagogerna tolkar det mer bokstavligt, att kommunikation är samtal och skriftlig information.

Ferm (1993) menar, visserligen i en skolkontext, att föräldrar ofta ses som en tillgång när det gäller praktiska åtaganden. Detta har vi också sett exempel på inom förskolans värld – föräldrar deltar på städdagar och de kommer med olika material som verksamheten kan ha nytta av. Däremot har vi inte sett att någon använder föräldrarna som en resurs i verksamheten – en aktiv och målinriktad medverkan.

Ser verksamma inom förskolan föräldrasamverkan som något betydelsefullt för verksamheten?

Alla pedagoger vi intervjuade lyfte fram den dagliga kommunikationen som den viktigaste formen av samverkan. Persson (1991) menar att den övergripande principen för föräldrasamverkan måste vara att föräldrarna är experter på sina barn och att pedagogerna är experter på vad som sker i förskolan. Persson skriver, "Samverkan mellan föräldrar och personal måste grundas på denna princip och på ömsesidig respekt, förståelse och kunskap om de båda "världarna"." (s.129). Många av de vi intervjuade gav uttryck för just detta. Man talade om att genom att bygga upp den dagliga kontakten med föräldrarna känner föräldrarna sig välkomna och det blir lättare att tala om saker som har hänt. Genom att skapa en bra daglig kontakt med föräldrarna, skapar man också ett öppet klimat där man inte är rädd för att även lyfta upp negativa saker och genom den dagliga kontakten kan man skapa en respekt för varandra och en ökad förståelse och kunskap för varandras situationer.

Ingen av de vi intervjuade lyfte fram den dagliga kontakten med föräldrarna som betydelsefull ur barnets perspektiv, men enligt Fredriksson (1991) känner barnet av om relationen mellan pedagogerna och föräldrarna fungerar och detta påverkar i sin tur barnets situation i förskolan. Hon sätter in barnet i Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori och menar att det är viktigt

att de olika miljöerna barnet befinner sig i har en fungerande kontakt med varandra, något som samtliga pedagoger i vår undersökning försökte skapa. Genom den dagliga kontakten mellan pedagogerna på förskolan och föräldrarna stärks de band som finns mellan dem och detta verkar sedan positivt på barnets utveckling. Fredriksson skriver att "...det är viktigt för barns utveckling att de olika närmiljöerna inte fungerar som separata världar utan att de binds ihop genom att föräldrar och pedagoger står i nära kontakt med varandra." (s. 71).

Ivarson Janson (2001) såg i sin undersökning att åsikterna om föräldrainflytande gick att dela in i två grupper, en som förespråkade en hög grad av föräldrainflytande och en som förespråkade en låg grad av föräldrainflytande. De som förespråkade en hög grad av föräldrainflytande gjorde detta för att de såg det som en självklarhet att föräldrarna skulle få vara med och bestämma över sina egna barn, medan de som förespråkade en låg grad av föräldrainflytande mer såg till sin egen yrkesroll. De pedagoger vi intervjuade sa sig vara positiva till att föräldrarna skulle ha inflytande över verksamheten, men man slog samtidigt vakt om sin egen kunskap och yrkesprofessionalitet. Man var också väldigt klara med att man inte ville att föräldrarna skulle få vara med och påverka allting på förskolan. Tallberg Broman (1998) såg i sin undersökning att ett ökat föräldradeltagande ses som något oroväckande istället för något positivt och Falkner (1997, refererad i Tallberg Broman, 1998) kom i sin undersökning fram till att även om lärarna var positiva till ett ökat engagemang från föräldrarnas sida kände de sig också allt mer hotade i sin professionella roll i takt med att föräldrainflytandet ökade. Detta är något som stämmer väl in på det resultat vi har fått. Pedagogerna vi intervjuade sade sig vara positiva till att föräldrarna fick vara med och bestämma över verksamheten på förskolan, men samtidigt ville de ha kvar rätten att ta de slutgiltiga besluten. Persson (1991) som skriver att föräldrarna är experter på sina barn skriver samtidigt att pedagogerna är experter på vad som sker i förskolan och just att pedagogerna ser sig själva som experter är i våra intervjuer uppenbart. Man säger att visst får föräldrarna komma med förslag, men i sin roll som expert tar man sedan ansvar för att värdera dessa förslag och bestämma vilka som är användbara och vilka som förkastas.

En förutsättning för att samarbetet mellan pedagogerna och föräldrarna ska fungera, är enligt Fredriksson (1991), att pedagogerna visar att föräldrarna är välkomna och att pedagogerna även uttrycker en vilja om samarbete. De vi intervjuade var väldigt måna om att göra så att föräldrarna kände sig välkomna, men vi kunde inte se någon direkt vilja till att bygga upp ett större samarbete med föräldrarna. Vi kände att man var nöjda med att den dagliga kommunikationen fungerade. Om föräldrarna sedan kom med något litet tips som man tyckte var användbart var det en bonus, men det var inget som man räknade med.

Både rektorn och en av pedagogerna tog när de talade om sin egen roll i föräldrasamverkan upp läroplanen och talade om att det är de som har kunskap om den. Något man dock inte talade om var att läroplanen faktiskt också lyfter fram föräldrarnas roll i förskolan. I läroplanen kan man till exempel läsa att man inom förskolan ska, "Ge föräldrarna möjligheter att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen." (Utbildningsdepartementet, 1998, s. 16) och att man skall, "Beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten." (s. 16).

Vad ser verksamma inom förskolan för hinder när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan?

Enligt Juul och Jensen (2002) är förutsättningarna bättre för att få föräldrasamverkan att fungera i förskolan än i skolan, då man i förskolan har en möjlighet att skapa en mer intim relation till föräldrarna i och med de dagliga kontakterna. Men i våra intervjuer framkom det ändå ett antal faktorer som de verksamma inom förskolan upplevde som hinder för att skapa en fungerande föräldrasamverkan. När vi studerade dessa hinder kunde vi se att man hela tiden lade orsaken till problemen hos föräldrarna. Man talade om hur stressade de var och hur mycket de hade runtomkring sig. Sin egen roll i detta var dock inget man lyfte fram. Man verkade lägga ansvaret för samverkan hos föräldrarna, och såg de hinder som uppstod som orsakade av dem.

Enligt Fredriksson (1991) är Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori användbar när man diskuterar varför samarbetet mellan pedagoger och föräldrar kan vara svårt att få att fungera. Inom den utvecklingsekologiska teorin talar man om det finns ett band mellan individen och miljön och att de verkar i ett system med varandra (Andersson, 1986). Ska man koppla detta till vår undersökning kan man säga att både pedagogerna, föräldrarna och barnen ingår i ett komplext system och är beroende av varandra. I centrum finns den enskilda pedagogen, föräldern eller barnet, och de närmiljöer denna individ är länkad till. De olika närmiljöerna, eller mikrosystemen, som individen sedan ingår i är också beroende av varandra. Andersson (1986) jämför detta med att barnet i skolan inte enbart påverkas av vad som sker just i skolan, utan även av de andra närmiljöerna barnet ingår i. Sätter man sedan in den enskilda föräldern i denna teori kan man kanske få en förståelse för varför de upplevs som så stressade av pedagogerna och varför pedagogerna säger att de har så mycket omkring sig. När föräldrarna kommer till förskolan ingår de fortfarande i detta system och påverkas av till exempel hur man hade det hemma tidigare på morgonen eller av hur dagen på arbetet sett ut. När pedagogerna sedan talar om att föräldrarna är stressade kan man fråga sig om detta inte också gäller dem själva, då även pedagogerna påverkas av hur miljöerna de ingår i ser ut.

I våra intervjuer kunde vi se att pedagogerna upplevde några föräldrar som ointresserade och man ansåg att föräldrarna var tillfreds med att bara engagera sig när det uppstått något direkt problem. Fredriksson (1991) skriver att det är viktigt att både pedagogerna och föräldrarna är intresserade av att samarbeta för att få föräldrasamverkan att fungera. Vi tycker oss i intervjuerna kunna utläsa att föräldrarna av pedagogerna inte upplevs som speciellt intresserade av att få vara med och samarbeta, men vi tycker oss också kunna se att inte heller pedagogerna är speciellt intresserade av att bygga upp ett omfattande samarbete. I vår analys om ifall pedagogerna såg föräldrasamverkan som något betydelsefullt kom vi fram till att man framförallt tryckte på den dagliga kontakten och att man tyckte det var den viktigaste formen av samverkan. Utöver detta ansåg man att föräldrarna fick komma med idéer och tips, men man ville själv behålla sin bestämmanderätt. Enligt Fredriksson (1991) är det pedagogernas ansvar att få till stånd en samverkan med föräldrarna och att få föräldrarna delaktiga. De pedagoger vi intervjuat verkar inte hålla med om detta utan verkar istället vilja att drivkraften för ett samarbete ska komma från föräldrarnas sida. Ferm (1993) menar att föräldrarna känner engagemang och delaktighet först när de får ett reellt inflytande. Kanske beror det pedagogerna ser som ointresse från föräldrarnas sida på att man inte känner att man får respons för sina idéer och förslag. I intervjuerna talade några pedagoger om att de lyssnar på vad föräldrarna kommer med för idéer och att de sedan tar till sig dem om de känner att de är användbara. Man kan då fråga sig om pedagogerna låter föräldrarna veta att och i så fall varför de idéer och förslag de kommer med inte går att förverkliga eller om föräldrarna

faktiskt får se om och när deras idéer används. Det ointresse pedagogerna ser kanske beror på att föräldrarna känner att de inte har en möjlighet att utöva det reella inflytandet Ferm talar om och att det som en konsekvens av detta inte skapas något engagemang?

Enligt den utvecklingsekologiska teorin finns det sedan utöver mikrosystemen vad man kallar för makrosystem. Makrosystemen är de övergripande ideologiska, ekonomiska, historiska och politiska värderingarna och förhållandena som råder inom en kultur (Andersson, 1986). Dessa makrosystem påverkar i sin tur mikrosystemen. Andersson skriver, "Också förhållanden på makrosystems nivå verkar ner på underliggande nivåer och får direkt eller indirekt konsekvenser för den verklighet som barnet möter i sina närmiljöer. Hit hör naturligtvis alla de olika politiska beslut som lett fram till utformningen av barnomsorg och skola. Man kan säga att de ger vissa ramar och förutsättningar för faktorer på underliggande nivåer att verka inom." (s. 29). Dessa makrosystem skapar de ramar som man i till exempel förskolan har att rätta sig efter. Tallberg Broman (1998) såg i sin undersökning att förskollärares uppdrag förändrades under 1990-talet och att de nu i större utsträckning fått ta hand om mer praktiska saker så som tvättning och matlagning. Man skulle kunna se detta som förändringar inom makrosystemet. De flesta av pedagogerna vi intervjuat har varit verksamma i över tio år och har därför med stor sannolikhet varit med om denna förändring.

Enligt Tallberg Broman (1998) råder det idag en situation där man från politiskt håll strävar efter att ge föräldrarna allt mer att säga till om inom förskolan och där man beskriver det som att förskolan är i behov av föräldrarnas delaktighet, medan man också ser att föräldrarna inte alltid klarar av att ta det ansvar man försöker ge dem. Det finns ingen klar gräns mellan vad som är förskolans ansvar och vad som är föräldrarnas ansvar. Att pedagogerna känner av detta var något som framkom tydligt under en av våra intervjuer. Denna pedagog försökte ge föräldrarna mer inflytande genom att fråga efter deras önskemål och hur de tycker att en bra förskola ska vara, men hon upplevde sedan en klar konflikt mellan de förslag hon fick fram och den verklighet hon faktiskt befann sig i. De förslag som lyftes fram var inte de hon hade förväntat sig och hon såg det inte som sin uppgift att hoppa runt och spela troll och ifrågasätta därför om föräldrarna faktiskt vet vad förskolans uppgift är. Tallberg Broman skriver i sin studie att föräldrarna har vissa önskemål om vad de vill att man ska göra på förskolan, och att de flesta vill att barngruppen ska lämna förskolan för olika aktiviteter. Dessa stämmer väl in på vad pedagogen vi intervjuat fick erfara, då föräldrarna bland annat önskade att barnen skulle få åka till en bondgård och till en brandstation. Tallberg Broman ser sedan en klar motsättning mellan vad som är bra för gruppen, det hon kallar för public good och vad som är bra för det enskilda barnet, private good. Då pedagogerna känner till vad som egentligen är möjligt att göra och då de ansvarar för hela barngruppen skulle man kunna säga att de ser till public good, medan föräldrarna som i de flesta fall bara ansvarar för ett av barnen istället ser till private good. Tallberg Broman skriver om att det finns motsättningar mellan de förväntningar föräldrarna har på verksamheten och de mål och ambitioner pedagogerna på förskolan har. Enligt henne är detta ett dilemma när det gäller att öka föräldradeltagandet. Hon skriver att pedagogerna "representerar tydliga synsätt på barn, kunskap, lärande och andra centrala tema i förskolans och skolans värld, som de inte anser vara förhandlingsbara med föräldrarna." (s. 65). Vi menar att den situation som pedagogen beskriver är ett uttryck för skilda synsätt mellan pedagoger och föräldrar.

Ferm (1993) anser att föräldrasamverkan bygger på kommunikation och den konflikt som beskrivits ovan, mellan pedagogen och föräldrarna anser vi kan ses som ett kommunikationsproblem. Enligt Ferm blir föräldrarna lätt en tillgång om man går in med en positiv inställning, men går man istället in med en inställning om att föräldrarna är ett hot blir

det svårare att få samarbetet att fungera. Det är svårt att genom våra intervjuer riktigt veta vilka inställningar till föräldrarna pedagogerna har. Det är möjligt att det råder en ömsesidig brist på kunskap mellan pedagogerna och föräldrarna, där denna brist på kunskap sedan försvårar en dialog om vad som är möjligt att genomföra? Är inte föräldrarna medvetna om de styrdokument som finns inom förskolan och de ramar man på förskolan har att rätta sig efter blir det kanske svårt att få ett utbyte av varandra? Pedagogerna vi intervjuat började med att fråga efter föräldrarnas önskemål och avfärdade sedan dessa genom att hänvisa till läroplanen och lokala bestämmelser. Istället skulle hon kanske ha utgått från läroplanen och försökt skapa en diskussion med föräldrarna om vad de tycker ryms i den?

De pedagoger som deltog i Tallberg Broman (1998) studie beskrev arbetet med föräldrarna som viktigt men de tyckte att det tog mycket tid i anspråk. När de pedagoger vi intervjuade försökte komma runt det de såg som hinder fick de lägga ner extra mycket tid. Om man har föräldramöten i kombination med dropinfikat, om man låter barnen få ordna något att visa upp innan eller efter föräldramötet eller om man bjuder in en föreläsare krävs det mer jobb runtomkring mötet än vad som krävs om man bara har ett traditionellt föräldramöte. Kanske är det också därför man bestämde sig för att ha det senaste föräldramötet på traditionellt sätt. Att skriva ett veckobrev varje vecka kräver också det mycket arbete. Pedagogerna som gjorde detta kände en frustration över att ha ställt upp och skrivit dessa brev när hon sedan märkte att de ändå inte blev lästa. Fredriksson (1991) anser att det alltid finns ett behov av samarbete mellan föräldrarna och pedagogerna, och skriver om hur viktigt motivationen är och om vikten av att pedagogerna vill lägga ner tid och engagemang på att få samarbetet att fungera. Pedagogerna har här lagt ner både tid och engagemang på att uppfylla föräldrarnas önskemål, men när föräldrarna sen inte tar tillvara på hennes insats så har hon inte längre någon motivation till att få det att fungera.

5.2 Metoddiskussion

Som tidigare redovisats i metoddelen, under studiens kvalitet, så anser vi att kvalitativa intervjuer är en tillförlitlig undersökningsmetod när man som vi är intresserade av personers uppfattningar om ett begrepp. Metoden har sina brister men i vårt fall handlar det mest om vår egen brist på erfarenhet av att intervjua. Att genomföra en intervju med ett gott resultat innebär att man själv ska vara skicklig på att både tala och att lyssna (Kvalé, 1997, s. 136-139). Vi upplevde att det många gånger var svårt att göra avvägningen mellan att hjälpa respondenten i sina tankegångar, och att istället avvakta för att se vart orden leder. Det är en utmaning att våga vara tyst och inte lägga orden i munnen på någon. Att lyssna aktivt innebär också att fokusera på vad som sägs just för tillfället och att inte sitta och fundera över nästa fråga.

I utformningen av frågorna har vi försökt att skapa öppna frågor som de intervjuade fritt kan prata kring. Emellertid har det ibland varit svårt att inte ge ledande frågor. Men Kvalé (1997) påpekar att ledande frågor kan användas för att ”pröva tillförlitligheten i intervjuans svar och verifiera intervjuans tolkningar.” (s. 146).

Som alternativ metod till kvalitativa intervjuer skulle vi ha kunnat använda oss av enkäter som vi distribuerat till ett större antal personer, men vi menar att svaren vi skulle få från dessa inte skulle vara lika förklarande och uttömmande som de vi får genom ett samtal.

De flesta av våra intervjuer har vi gjort med personer som vi på något sätt har en tidigare relation till, antingen från den verksamhetsförlagda utbildningen eller i annat sammanhang. När vi jämför upplevelsen av hur dessa intervjuer har gått med upplevelsen från de som vi inte kände kan vi se att det finns för och nackdelar med båda varianterna. Att intervjua någon som man har en positiv relation till kan göra att det är lättare att skapa en öppen och avslappnad atmosfär. Man använder samma vokabulär och man förstår varandra lätt. Nackdelen kan vara att det tenderar att bli flamsigt, det är svårare att hantera situationen på ett seriöst sätt. Ytterligare en nackdel är att man kanske inte vill blotta sig trots, eller på grund av, att man känner varandra. Fördelen med att intervjua någon okänd person är att det är lättare att ta situationen på allvar. Det finns inga förutfattade meningar vare sig om den som intervjuar eller den som blir intervjuad. En nackdel är att man inte har någon förförståelse för den situation som den intervjuade har och att det kan vara betydligt svårare att skapa en tillåtande atmosfär. Patel och Davidsson (2003) menar att i en hermeneutisk inspirerad intervju så spelar intervjuarens förmåga till medkänsla en stor roll och man kan "då i samtalet ge exempel från sina erfarenheter i arbetslivet. Här kan förförståelsen vara till hjälp." (s. 81).

Alla intervjuer utom en genomfördes på arbetsplatsen. Vi upplevde en stor skillnad i att intervjua någon i sin hemmiljö jämfört med på arbetsplatsen. I hemmet kändes det inte som om vi hade samma tidspress på oss som när intervjuerna genomfördes på arbetsplatsen. Detta medförde att intervjuaren blev mer uttömmande. Det fanns heller varken kollegor eller barn som kunde komma och pocka på uppmärksamheten vilket, tillsammans med det faktum att den intervjuade var i sin hemmiljö, bidrog till en mer avslappnad atmosfär.

Vid ett tillfälle genomfördes intervjun i en grupp av två respondenter vilket naturligtvis påverkade både genomförandet och resultatet. Vid intervjutillfället fungerade den som gjorde intervjun som en diskussionsledare vars uppgift var att se till att samtalet löpte på. Men till vår förvåning visade det sig att det var betydligt svårare med en gruppintervju än med en enskild intervju, då de två respondenterna ofta väntade in varandras svar som kanske inte heller var så spontana som vi hade förväntat oss.

Vi anser inte att studien kan generaliseras med avseende på person eftersom vår undersökningsgrupp är så liten, endast sju personer. För att kunna uttala sig om att pedagoger lägger en viss innebörd i begreppet föräldrasamverkan krävs en större undersökningsgrupp. Däremot kan vi diskutera generalisering utifrån uppfattning om begrepp. Vad vi gör i vår studie är att beskriva de vanligaste uppfattningarna som kan finnas hos de verksamma inom förskolan. Att en uppfattning kan vara vanligt förekommande märks tydligt då enskilda pedagoger uttrycker flera av de uppfattningar som framkommer (Johansson & Svedner, 2001, s. 41).

Som tidigare framgått har vi endast kvinnor som respondenter. Det skulle vara intressant att även intervjua manliga förskollärare för att se om de har andra tankar kring föräldrasamverkan och relationer än de kvinnor som vi intervjuat. Eller är pedagoger så professionella så att det inte spelar någon roll vilket kön man har?

5.3 Sammanfattande slutsatser och slutdiskussion

Vårt syfte med studien har varit att undersöka hur verksamma inom förskolan ser på föräldrasamverkan. Vi har varit intresserade av att se om det finns någon konflikt mellan vad förskolans styrdokument säger i frågan och hur de verksamma faktiskt upplever det. Från våra tidigare erfarenheter från förskolan har vi med oss en bild av professionella pedagoger som gör sitt bästa för att arbeta mot, och uppfylla, de mål som föreskrivs i läroplanen men att de ibland gör det just för att det står i läroplanen och inte utefter sin egen övertygelse om att det är betydelsefullt. Stämmer vår minnesbild även när vi gör en mer noggrann studie eller har vi feltolkat våra tidigare intryck?

För att nå vårt syfte formulerade vi tre frågeställningar som skulle hjälpa oss att ringa in problemområdet. Relativt snabbt upptäckte vi att begreppet föräldrasamverkan var ett komplext område med många olika infallsvinklar. Det som vi var intresserade av, vilken innebörd man lägger i ett begrepp, visade sig förvånansvärt nog upplevas som lite kontroversiellt och ibland svårt att prata om. Vi hade förväntat oss en mer mångfasetterad bild av föräldrasamverkan än den som vi fick i de första spontana intervjuerna. Emellertid så menar vi att detta också kan ses som en indikation på att det finns motsättningar mellan föräldrars förväntningar och förskolans mål vilket också kom fram i Tallberg Bromans (1998) studie.

När vi analyserade vårt resultat med avseende på vilken innebörd verksamma inom förskolan lägger i begreppet föräldrasamverkan så var det tydligt att den viktigaste innebörden var att man hade en bra föräldrakontakt. Med föräldrakontakt avsåg man framförallt det dagliga mötet som sker när barnen kommer på morgonen och när de går hem på eftermiddagen. I det mötet upplevde man att man hade möjlighet att skapa goda relationer med varje förälder. Vidare så var man medveten om att förskolan med automatik har en lika stor föräldragrupp som barngrupp och att det individuella bemötandet är viktigt för att skapa en god relation. Detta är något som även Flising, Fredriksson och Lund (1996) diskuterar som en förutsättning för samarbete. Förutom föräldrakontakt lade pedagogerna olika former av föräldramedverkan som en innebörd i begreppet föräldrasamverkan. Men där vi mer tolkade medverkan som när föräldrar aktivt deltar i den dagliga verksamheten såg pedagogerna det som att få hjälp med praktiska göromål eller att delta i någon gemensam aktivitet som till exempel en gårdsfest. Att föräldrasamverkan även kan innebära föräldrainflytande, att föräldrarna är med och fattar beslut som rör verksamheten, var något som inte lyftes lika frekvent.

Även om pedagogerna lägger olika innebörd i begreppet föräldrasamverkan så ser de det som något betydelsefullt. Men, ett viktigt påpekande är att de ser de olika innebörderna som olika betydelsefulla. Om man liknar föräldrasamverkan vid någon slags skala där föräldrakontakt ligger längst till vänster och föräldrainflytande längst till höger så tolkar vi resultatet som att ju längre åt höger man glider på skalan desto mindre betydelsefullt ser pedagogerna att föräldrasamverkan är. Vi menar att detta hänger samman med dels hur man ser sig själv i sin yrkesroll men också hur tydligt man har kommunicerat förskolans uppdrag och mål med föräldrarna. Vi kan i likhet med Falkner (1997, refererad i Tallberg Broman, 1998) se att de professionella såg sin roll som hotad när föräldrainflytandet ökade. Att kommunicera förskolans uppdrag och mål handlar inte om att läsa högt ur läroplanen för föräldrarna utan att man ska kunna berätta för dem på deras "språk" vad verksamheten går ut på. Med språk menar vi inte nödvändigtvis ett utländskt språk utan att helt enkelt använda sig av ord som är begripliga. I detta sammanhang anser vi att man ska vara uppmärksam på när och hur man använder ord och uttryck som är unika för yrkesprofessionen. I relation till vissa

föräldragrupper kan det vara helt relevant att använda sig av fackuttryck för att markera och stärka sin professionalitet medan man i andra grupper får vara mer noggrann att också förklara vad de betyder.

Vilka hinder ser man då när det gäller utformandet av en fungerande föräldrasamverkan? Det som framförallt kom fram var tidsbrist hos föräldrarna. Pedagogerna upplevde det som att många föräldrar varken har tid eller ork att delta i någon utökad föräldrasamverkan och de verksamma i förskolan menade att en ökad föräldrasamverkan tar tid och resurser från det som de egentligen är där för, det vill säga barnen. Vi är övertygade om att i botten av detta resonemang ligger att pedagogerna har svårt att se nyttan med föräldrasamverkan utöver att den behövs för att kunna bedriva en verksamhet som utgår ifrån det enskilda barnet. Pedagogerna ser det lätt som ytterligare en sak att göra och då gör man helt enkelt minsta möjliga.

En annan infallsvinkel på föräldrasamverkan som ingen av de pedagoger vi intervjuat har tagit upp är demokratiaspekten. Både Ferm (1993) och Enö (2005) påpekar, att föräldrasamverkan ligger väl i linje med förskolans arbete kring demokrati. Genom att pedagogerna och föräldrarna samarbetar och gör detta synligt för barnen, blir de förebilder för hur demokrati kan gestalta sig i verkligheten. Detta är idéer som man inom förskolan har varit inne på redan under 70-talet, men ändå verkar man inte ha tagit till sig dem. Ett problem kan vara att man inte vill ta till sig föräldrarnas idéer eller att man tar till sig dem utan att göra det synligt för vare sig föräldrar eller barn. Konsekvensen av detta kan sedan bli att föräldrarna får en negativ inställning till förskolan. Några pedagoger har i våra intervjuer gett exempel på föräldrar som verkar leta efter små fel i verksamheten och som hela tiden klagar över dessa. Vi ser en koppling mellan detta och det samband Ferm (1993) ser mellan föräldrars brist på inflytande och deras negativa inställning. När föräldrarna inte ser att deras synpunkter tas till vara på, så tycker de att det är meningslöst att anstränga sig.

Skolverket (1998) visade på att pedagogerna hade svårt att sätta upp gränser för hur långt inflytandet skulle sträcka sig och föräldrarna i sin tur ansåg att de bara hade ett reellt inflytande över trivsselfrågor. I vår studie kan vi också se en osäkerhet kring var gränsen går mellan pedagogens ansvarsområde och föräldrarnas intresseområde som lekman. Till skillnad från skolverket uppvisar pedagogerna i vår studie exempel på när de ändå försöker få föräldrainflytandet till att handla om annat än bara trivsselfrågor. Om föräldrar upplever att de inte har något reellt inflytande kan det i vissa fall kanske bara vara en fråga om bristande kommunikation. Vi upplever att pedagogerna tar till sig tankar och synpunkter som föräldrar ger dem, men att de inte alltid är tydliga med att visa hur de har gjort det. Föräldrainflytande handlar ju inte bara om att få sin vilja igenom, utan det handlar också om att få en förklaring till varför verksamheten inte har omsatt tankarna i praktiken.

Men man kan ställa sig frågan om föräldrarna alltid är medvetna om vilka rättigheter de har i frågan om föräldrasamverkan? Som tidigare påpekats så är det förskolans ansvar att ett samarbete med föräldrarna kommer till stånd och i det ligger också att faktiskt upplysa föräldrarna om vilka krav de kan ställa på förskolan med avseende på föräldrasamverkan. Vi menar att man som pedagog inte kan nöja sig med att konstatera att föräldrar varken har tid eller ork, utan att man måste försöka hitta vägar så att man når de flesta. En väg att gå kan vara genom att förbättra föräldrakontakten som de flesta pedagoger ändå såg som det viktigaste. Fredriksson (1991) och Ferm (1993) påpekar att om föräldrar ska kunna ha åsikter om, och utöva inflytande över, verksamheten måste de få kunskap och en regelbunden

information om den. Här menar vi att det finns en bra öppning genom att göra barnen delaktiga i framställandet av den information som föräldrarna möts av.

Finns det då någon konflikt mellan vad förskolans styrdokument säger och hur det faktiskt upplevs i den pågående verksamheten? Stämmer vår minnesbild? Ja, pedagogerna hamnar i en konflikt mellan det som det står att de ska göra i styrdokumentet och den vardagsverkligheten de är en del av. Vi kan se en konflikt i pedagogernas frustration att inom ramen för verksamheten kunna uppfylla läroplanens mål, samtidigt som de har flera olika viljor att ta hänsyn till. Pedagogerna måste se till gruppen som helhet medan föräldrarna ofta bara ser till sitt eget barns bästa. Pedagogerna ställer sig frågande till om de som formulerat målen i läroplanen har någon verklighetsförankring alls, om de vet vad det innebär att arbeta med en föräldragrupp som rymmer många olika åsikter och viljor. De pedagoger vi har mött har alla haft en klar bild av vad deras yrkesroll innebär och de är måna om att ge föräldrarna ett professionellt bemötande. Men när det sedan kommer till att gå från konkreta handlingar till att även våga bjuda in till pedagogiska diskussioner så tar det stopp.

Vilka pedagogiska konsekvenser skulle vårt arbete då kunna få? Att ge några konkreta råd om hur verksamheten bör utformas utifrån vårt arbete, är svårt då vi talar om innebörden i ett begrepp. Däremot kan vi se konsekvenser i vårt eget förhållningssätt. I vår inledning skrev vi att vi genom detta arbete ville få en grund för våra egna tankar om föräldrasamverkan. Vi har nu fått ta del av ett antal pedagogers åsikter och genom detta sett hur verkligheten kan gestalta sig. Vi har insett att föräldrasamverkan inte är så okomplicerat som vi först trodde. Arbetet med föräldrasamverkan kan inte följa någon exakt mall, den måste istället utformas utifrån den föräldragrupp man möter och de omständigheter som där råder. För att få en samverkan som fungerar tillfredsställande för både pedagoger och föräldrar menar vi att det krävs en större förståelse av varandras olika livsvärldar. Enligt den utvecklingsekologiska teorin ingår alla individer i ett antal olika system som påverkar varandra. Ett av dessa system är förskolan, men när pedagogen och föräldern kommer dit påverkas de fortfarande av de andra systemen. De möts inte i ett vakuum, utan påverkas av faktorer runt omkring. Som pedagog måste man vara medveten om detta och inte utgå från att alla föräldrar lever under samma omständigheter. I vår professionella yrkesroll ingår det att kunna bemöta föräldrar utifrån deras förutsättningar. Slutligen kan vi ändå konstatera att vi upplever det som om förskolan har kommit en bit på väg mot en ökad föräldrasamverkan och mot att skapa ett ömsesidigt utbyte med föräldrarna.

5.4 Förslag till fortsatt forskning

Genom detta arbete har vi kunnat se ett antal olika infallsvinklar till ämnesområdet föräldrasamverkan. Vi har i vårt arbete inte lagt tonvikten vid det maktförhållande som råder mellan pedagoger och föräldrar. Som ett nästa steg hade det därför varit intressant att studera hur detta förhållande påverkar formerna för föräldrasamverkan. Ytterliggare en aspekt som kan vara intressant att fördjupa sig inom är hur förskolans organisation påverkar hur föräldrasamverkan kan utvecklas. Hur påverkar till exempel förskolans tidsmässiga organisation, med olika scheman, personalens möjligheter att skapa goda relationer? I vår undersökning har vi inte heller lagt någon större vikt vid den yrkeskategori den intervjuade tillhör. Detta är något som man i en fortsatt forskning skulle kunna göra. Man skulle då också kunna se efter vilken betydelse pedagogens syn på sin egen yrkesroll har när det gäller föräldrasamverkan.

Referenslista

Böcker

Andersson, B-E. (1986). *Utvecklingsekologi*. Lund: Studentlitteratur.

Colnerud, G. & Granström, K. (2002). *Respekt för läraryrket. Om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. Stockholm: HLS Förlag.

Enö, M. (2005). *Att våga flyga. Ett deltagarorienterat projekt om samtalets potential och förskolans konstruktion av det professionella subjektet*. Malmö: Malmö Högskola, Institutionen för pedagogik.

Falkner, K. (1997). *Lärare och skolans omstrukturering. Ett möte mellan utbildningspolitiska intentioner och grundskollärares perspektiv på förändringar i svenska skolan*. (Uppsala Studies in Education, 71). Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Ferm, C. (1993). *Demokrati i praktiken. Handbok för lärare om samverkan med elever och föräldrar*. Stockholm: Runa Förlag AB.

Flising, L. & Fredriksson, G. & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt En bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott föräldrasamarbete*. Stockholm: Informationsförlaget.

Fredriksson, G. (1991). *Föräldrasamarbete i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Gilje, N. & Grimen, H. (1992). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.

Ivarson Jansson, E. (2001). *Relationen hem – förskola – Intentioner och uppfattningar m förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995*. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.

Johansson, B. & Svedner, P. O. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB Läromedel & Utbildning.

Juu1, J. & Jensen, H.(2002). *Relationskompetens*. Stockholm: Runa förlag.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Persson, S. (1991). *Förskolan i ett samhällsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Tallberg Broman, I. (1998). *Det är ändå jag som är pedagogen. Förskollärares och grundskollärares föreställningar om barnen, föräldrarna och läraruppgiften i en ny tid*. (Rapport 85:646). Malmö: Malmö Högskola, Institutionen för pedagogik.

SFS nr:1985:1100. (1985). *Skollagen*. Utbildningsdepartementet

Skolverket. (1998). *Jord för växande*. Stockholm: Enskede offset AB

Socialstyrelsen. (1988). *Föräldrarna och barnomsorgen – visioner och verklighet*. Borås: Utbildningsförlaget.

Starrin, B. & Svensson, P-G. (red). (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Vallberg Roth, A-C. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria*. Lund: Studentlitteratur.

Ullman, A. (1987). *Föräldrars samarbete med barnomsorgen. En tematisk essä utifrån aktuell forskning och litteratur*. (Rapport nr 8). Stockholm: Stockholms Socialförvaltning.

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för förskola*. Stockholm: Fritzes.

Internet

Forskningsetiska principer. (1990) Hämtat 17 november, 2006 från http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf

Myndigheten för skolutveckling. Hämtat 5 december, 2006 från http://www.skolutveckling.se/digitalAssets/45932_PM_samarbet_skolforaldrar1.pdf

Bilaga A: Missiv

Göteborgs Universitet
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningen

2006-11-20

En studie kring föräldrasamverkan i förskolan.

Hej!

Med detta brev vill vi göra en förfrågan hos er om ni vill delta i en studie kring föräldrasamverkan i förskolan.

Vi, Pia Lundström och Anna Samuelsson, läser nu sista terminen på lärarprogrammet i Göteborg. Det innebär för vår del att vi bland annat ska skriva en uppsats tillsammans. Vi har båda för avsikt att efter avslutade studier arbeta inom förskolan, och det kändes därför naturligt att välja ett uppsatsämne som direkt anknyter till vår kommande profession.

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur verksamma förskollärare, barnskötare med flera inom förskolan ser på föräldrasamverkan. Vilken innebörd lägger man i begreppet föräldrasamverkan och hur ser man överhuvudtaget på föräldrasamverkan i förskolan.

En del i vår studie kommer att vara att intervjua verksam personal i våra respektive kommuner kring dessa frågor. Intervjuerna kommer att genomföras med hjälp av bandspelare för att sedan skrivas ut ordagrant för en vidare analys. Inspelat material och utskrift kommer inte att redovisas separat för er, utan när studien är avslutad kan hela rapporten lämnas till er om intresse finns. Det är naturligtvis helt frivilligt att medverka och ni kan när som helst avbryta deltagandet, men vi hoppas att någon eller några hos er känner att ni vill delta. Svaren kommer att behandlas konfidentiellt, och i den slutgiltiga rapporten kommer man inte kunna urskilja vare sig identiteten på eventuellt individuellt redovisade svar eller vilka förskolor vi besökt. Svaren kommer enbart att användas i denna studie och inte i något annat syfte.

Vi hoppas att vi kan påbörja intervjuerna under slutet av vecka 47 eller i början av vecka 48. Intervjuerna beräknas ta 30-45 minuter. Finns det något rum på er förskola där vi kan sitta ostört är det en fördel, annars kommer vi överens om något annat samtidigt som vi bestämmer en tid som passar er. Vi kontaktar er i början av vecka 47 för att stämma av eventuellt intresse.

Om ni undrar något ytterligare om den aktuella studien får ni gärna ringa eller mejla oss.

Med vänliga hälsningar

Pia Lundström
telefon xxx-xx xx xx
[mail.se](mailto:)

Anna Samuelsson
telefon xxx-xx xx xx
[mail.se](mailto:)

Bilaga B: Intervjuguide

Intervjuguide

Personens bakgrund

- Berätta om...
 - dig själv – namn, hur det kom sig att du började arbeta inom förskolan
 - ditt nuvarande arbete – hur länge inom yrket, hur länge på denna förskola
 - din utbildning – förskollärare, barnskötare...

Inledande frågor kring innebörden i begreppet föräldrasamverkan

- Om jag säger föräldrasamverkan vad tänker du på då? Vilka associationer får du? (samverka, samarbeta, medverka, påverka...)
- Hur arbetar du/ni med föräldrasamverkan?

Frågor kring uppfattningen om föräldrasamverkan är något betydelsefullt

- Allmänt hur tycker du att samarbetet mellan dig och föräldrarna fungerar?
- Vilka former av kommunikation med föräldrarna finns? Hur fungerar dessa? Berätta om tankarna bakom valet av arbetssätt.

Frågor kring uppfattningen om föräldrasamverkan ses som en möjlighet eller ett hinder

- Vad kan föräldrarna påverka i förskolan? Vad vill de påverka? Vilka tankar har du kring föräldrarnas val av vad de kan/vill påverka?
- Borde föräldrarna ges möjligheter till ett större inflytande?
- Inom vilka områden vill du att föräldrarna ska ha inflytande? Vilka tankar ligger bakom det?
- Inom vilka områden borde föräldrarna inte ha något inflytande? Vilka tankar ligger bakom det?
- Vilka problem när det gäller samverkan med föräldrar finns? Vad tror du att det kan bero på?
- Vilka fördelar när det gäller samverkan med föräldrar finns?

Avslutande fråga

- Är det något annat du skulle vilja säga om föräldrasamverkan? Något du tycker är viktigt men som inte har kommit fram tidigare under intervjun?